

Година XXVII
БРОЈ 783
31. децембар 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

СНАГА ЉУБАВИ

Само две енглеске речи — Лондон и Гилберт — знала је једна сарценска девојка која је 1116. године дошла у Енглеску да би нашла свог изабраника Гилберта с којим се упознала за време једног крсташког

рата. Иако није знала ни у ком граду живи, нашла га је и удала се за њега. Из тог брака родио се Томас Бекет (1118—1170), кентебријски надбискуп, велики канцелар Енглеске, министар Хенрија II Планагенета и светац католичке цркве.

СЛОН И СРЕЂА

Индијска покрајина Канара била је некад самостална држава. Када је једна владајућа краљевска династија изумрла, становништво је одлучило да престо заузме онај између њих ко-

ме слон преминулог владара спусти на главу неца од њега. Слон је „изабрао“ сиромашног говедара Џајантија чија је династија касније владала Канаром 600 година.

ТЕШКО СТАРИЦАМА

У неким раздобљима средњег века свака старица без сродника и заштитника била би за најмању стигницу оптужена за чаробњаштво и по кратком поступку осуђена на смрт и спа-

љена на ломачи или убијена на неки други начин. Према сачуваним подацима инквизиција је од почетка 14. до средине 18. века осуђила на смрт око 3 милиона „вештица“.

* Сретна
НОВА *
ГОДИНА

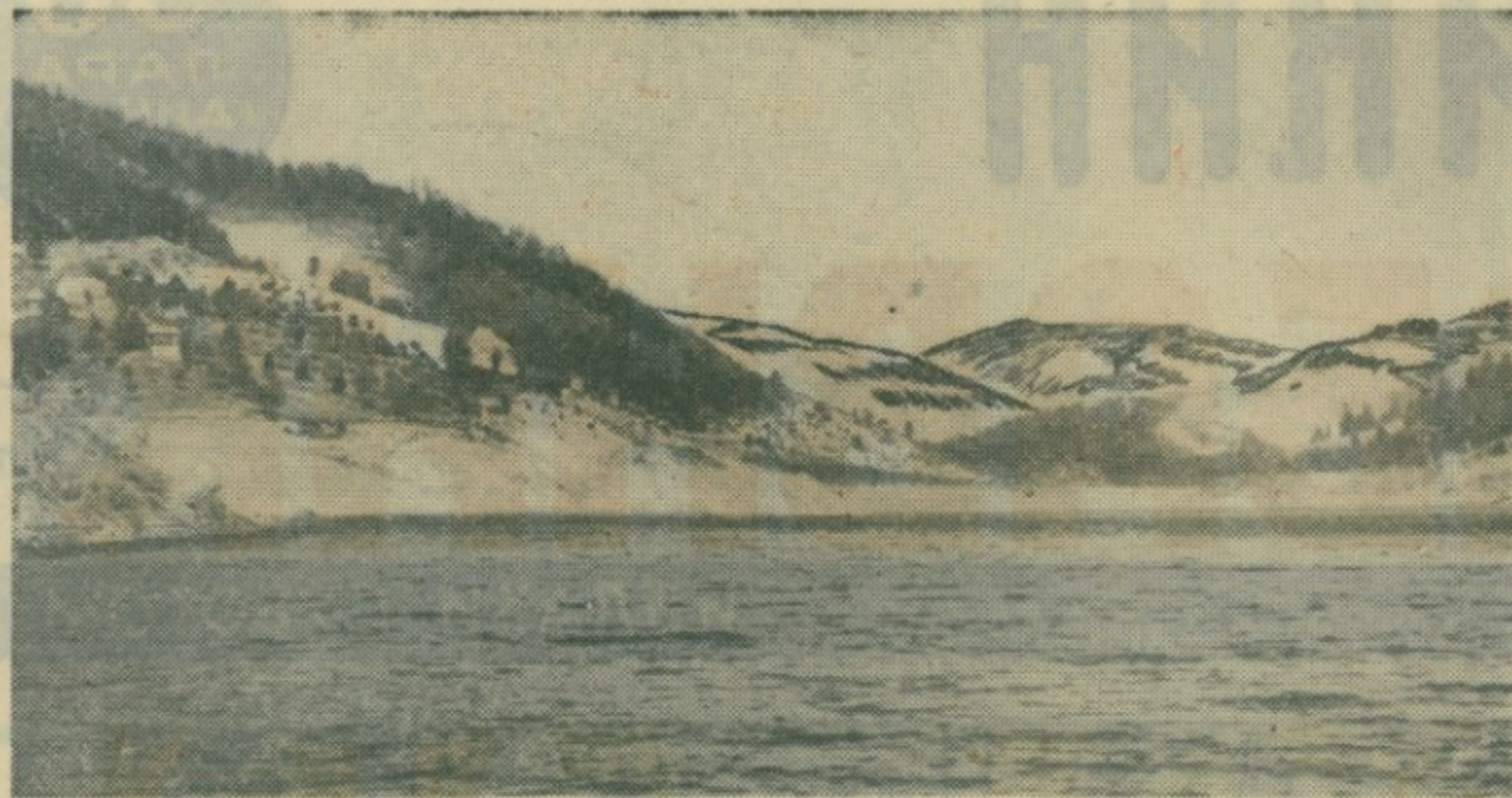
Кроз нашу земљу

ЗЛАТАРСКО ЈЕЗЕРО

На многим рекама у нашој земљи подизањем брана створена су пространа језера чије воде служе за производњу електричне енергије. Тако је неколико великих језера створено на Дрини и њеним изворшним крајинама. Највеће од њих је Златарско, настало преграђивањем реке Увца, десне притоке Лима.

Радови на изградњи бране и стварању језера почели су 1953. године а пуњење базе на водом 27. новембра 1961. годину дана пре предвиђеног рока. Брана Златарског језера једна је од највећих у нашој земљи: висока је 83, а дужина 1264 метра, у њу је уграђено 2.390.000 кубних метара разном материјала. Овако велика брана омогућила је акумулацију од 250 милиона кубних метара воде, што је готово три пута више од Зворничког језера. Од укупне запремине корисне воде чине 220 милиона кубних метара.

На месту где је подигнута брана некада се налазило село Кокин Брод, које је морало бити исељено. Потопљено је и неколико десетина километара пута Пљевља—Титово Ужице, а изграђен је нов бољи пут. Златарско језеро има необичан облик. Јако је издужено и пружа се уз потопљене долине Увца на дужини од 14 км, уз потопљени део долине реке Тисовице, 4,5 км и уз реку Злошницу 2,5 км. Површина језера је 7,25 квадратних километара, а максимална дубина износи 75 метара, што је највећа језерска дубина у Србији.

ДЕТАЉ СА ЗЛАТАРСКОГ ЈЕЗЕРА

Ниво језера је доста променљив: шири обалски појас бива потопљен у пролеће а појављује се из воде када њен ниво у току лета опадне. Језером саобраћа брод „Увац“ који повезује се са разбачана крај језера. У току лета када ниво воде опадне и више од десет метара у централном делу језера, у близини бране, појављује се мало острво које се благо уздиже над површином.

Боја језерске воде је зеленкаста. У току лета се загреје преко 20 степени Целзијусових и веома је угодна за купање. Међутим, на језеру још нема ниједне уређене пла

же те је број купача незнатан. Туристи се на језеру не задржавају дужи јер нема уређених туристичких објеката иако су природни услови изванредни. Лепоте језера и оближње планине Златар, по којој је језеро добило име, остају и даље неискоришћене туристичке вредности.

Вода Златарског језера користи се за добијање електричне енергије у хидроцентрали „Кокин Брод“ чија је снага 20,4 мегавата.

КАВАЉЕРСТВО

Мери Стивенс из Квибека дошла је недавно у редакцију једног листа и првом новинару кога је срела казала:

„Дошла сам да вам кажем ово. Срећна сам што сам се уверила да дух кавалерства није сасвим мртав у срцима канадских мушкараца. Пре

неки дан чекала сам аутобус. И баш кад је наишао, оклизнула сам се и пала. Мушкараци који су стајали уз мене, прескакали су ме и, замислите, ниједан није стао на мене мада сам му лепо могла да послужим као степеник за брзи и удобнији улазак у аутобус“.

ОЖИЉЦИ ЗА УСПОМЕНУ

Лав Толстој био је у младости страствен ловац. У зиму 1858. године учествовао је у лову на медведе. Звер је кренула право на њега. Толстој је пуцао, али је промашио. Други хиџац је погодио циљ, али звер је у међувремену успела да насрне на ловца и обори га у дубоки снег. У

моменту је Толстој скинуо шубару с главе и гурнуо је звери у чељуст. Исход овог „двобоја“ одлучно је прецизан погодак ловца Архипа Осташкова. За успомену на тај лов Толстоју су на лицу остала два ожиљка: један на челу, други испод ока.

АНЕГДОТЕ

ОЧИМА НАУЧНИКА

Док су Пјер и Марија Кири боравили у Лондону у њихову част је приређен пријем. На банкету је Марија Кири с великим интересовањем посматрала накит присутних дама. Кришом од жене то је чинио и Пјер Кири. Изненађена Марија упитала је мужа кад су се враћали с пријема зар и њега то интересује. Пјер јој је на то рекао:

— Било ми је досадно па сам у томе нашао разоноду. Рачунао сам колико би лабораторија могла да се направи од драгог камења које су имале присутне госпође...

ДЕКАРТ И КОЛАЧИ

Француски филозоф Декарт у гостима код неког пријатеља појео је више него иједан други гост колача. Неки војвода који је такође био присутан примети на то с иронијом:

— Гле! Зар и филозофи воле слаткише?

— Зашто не! — одговори му Декарт — мислите ли ви да је природа створила добре ствари само за незналице.

ПРЕПОРУКА

Неки осредњи глумца замоли Бернарда Шоа да га препоручи директору позоришта. Шо пристаде и одмах написа: „Свесрдно препоручујем доносиоца овог писма. Он игра Хамлета, Ромео, Шаклока — на клавиру, флаути и билијару. Најбоље игра на последњем“.

Ripley's — Веровали или не!

ДОМОРОЦИ

НОВЕ ГВИНЕЈЕ УКАЗУЈУ ПОЧАТОК СВОЈИМ ПРЕМИЈУМИ ОЧЕВИМА ТИМЕ ШТО НОСЕ ОГРНИЦЕ ИСПЛЕТЕНЕ ОД ЊИХОВЕ КОСЕ

ПРВУ ПОСУДУ ОД АЛУМИНИЈУМА

НАЧИНИО ЈЕ ХЕНРИ ЕВЕРИ ИЗ КЛИВЛЕНДА /САД/ 1890.

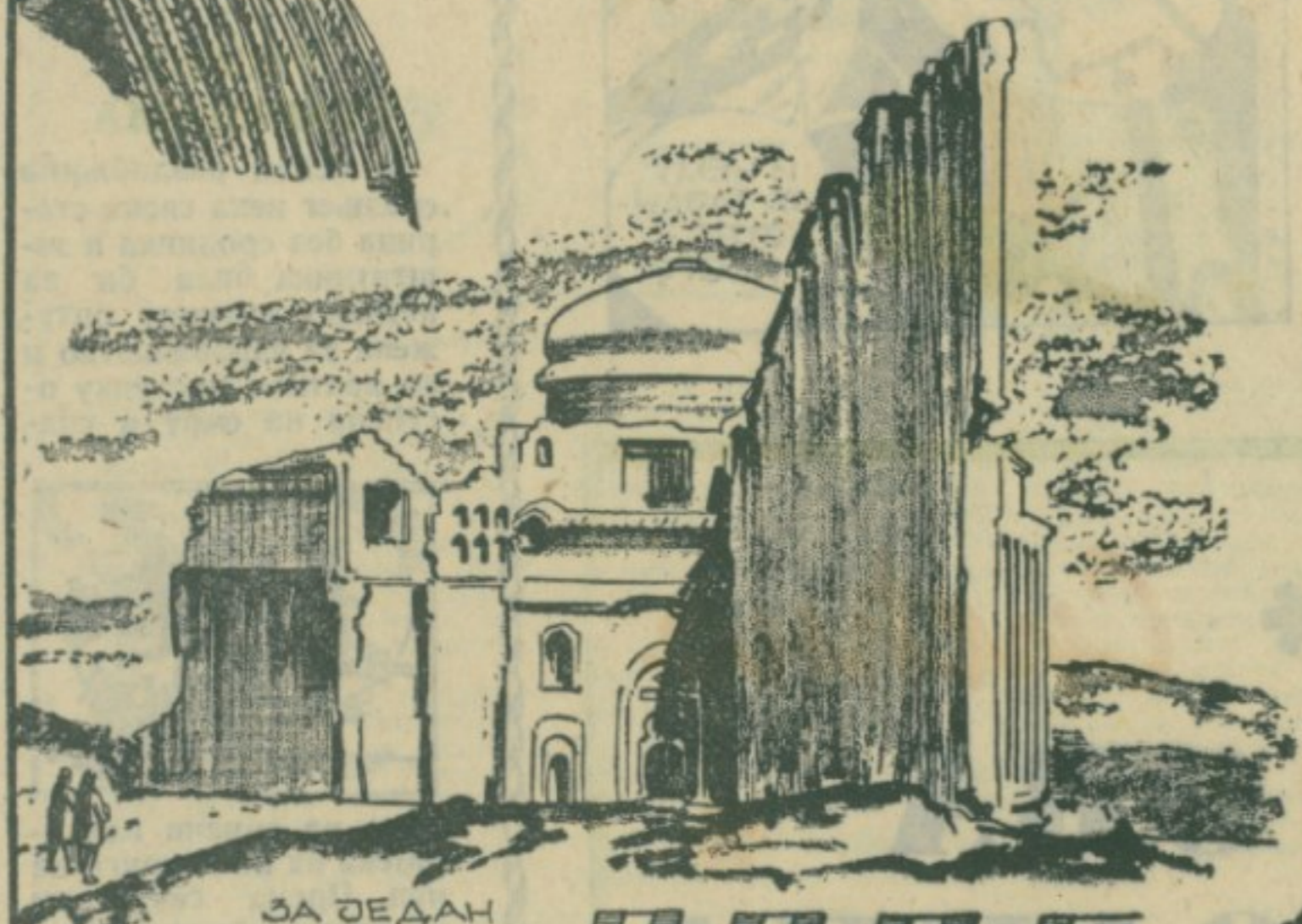
— И ЊОМЕ СЕ ЊЕГОВА ЖЕНА СЛУЖИЛА 43 ГОДИНЕ

КАЈВЕКА ГОЗБА МОДЕРНИХ ВРЕМЕНА

У ЗНАК ЗАХВАЛНОСТИ ЗА ИЗБОРНУ ПОБЕДУ 1900. ГОДИНЕ ФРАНЦУСКА ВЛАДА ЈЕ ПРИРЕДИЛА У ВРТУ ДВОРЦА ТИЈЕРИ БАНКЕТ ЗА ОВЕ ПРЕДСЕДНИКЕ ОПШТИНА У ЗЕМЉИ.

НА БАНКЕТУ ЈЕ БИЛО 22.295 ГОСТИЈУ, СЛУЖИЛО ИХ ЈЕ 3600 КЕЛНЕРА, ИСПИЈЕНО ЈЕ 50.000 БОЦА ВИНА, ПОБЕЂЕНО 250.000 ЧИНИЈА РАЗНИХ ЈЕЛА А СУДОВЕ ЈЕ ПРАЛО 300 ЖЕНА

ЗА ЈЕДАН

У СЕРАХСУ, У АВГАНИСТАНУ ВЕРУЈУ ДА ЈЕ КАИНОВ. НА МЕСТУ ГДЕ ЈЕ ПО БИБЛИЈИ БИО САХРАЊЕН ПРВИ УБИЦА У ИСТОРИЈИ НАЛАЗЕ СЕ РУШЕВИНЕ НЕКОГ ХРАМА,

КОЛУМБО НИЈЕ ВЕРОВАО ДА ЈЕ ЗЕМЉА ОКРУГЛА

ВЕЛИКИ МОРЕПЛОВАЦ ЈЕ Тврдио да Земља има ОБЛИК КРУШКЕ

ПО ЈЕДИНУ ЦЕЛУ — МОРСКУ ДЕВЕРИКУ

ДОБИЈЕ СВАКИ ГОСТ НА СВАКОЈ ЈАПАНСКОЈ СВАДБИ. ИМЕ ОВЕ РИБЕ У ЈАПАНСКОМ ЈЕЗИКУ ЗНАЦИ „ОРЕКА“ — И ЗБОГ ТОГА СЕ ОНА СЛУЖИ УВЕК ЦЕЛА

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

НАЈОПАСНИЈИ СПОРТ

Од свих спортова боб се сматра најопаснијим, јер у ње му гине највише спортиста сразмерно броју одржаних такмичења. У такмичењима која су ове године одржана у Лејк Пласиду — у Америци, погинуо је један од најбољих такмичара Сержо Жардини. У боб такмичењу ретко када има повређених, јер се брзина креће и до 160 километара. Онај ко излети са ста-

зе таквом брзином има мало шансе да остане жив. За најопасније стазе у овом спорту сматрају се оне у Лејк Пласиду и стаза у Сен Морицу у Швајцарској. Обе имају по 26 врло оштрих окупка, на којима се највише стра да. Стаза је нешто мало ужа од два метра и лежи под нагибом од 10 степени. Када се снег стегне, она је глатка као стакло.

веден први пут 1884. године у Америци. Прве дисциплине овог првог десетобоја су биле:

- 1) трчање на 100 јарди
 - 2) трчање на пола миље
 - 3) трчање на 120 јарди с препонама
 - 4) ходање на пола миље
 - 5) скакање увис
 - 6) скакање удаљ
 - 7) скакање с мотком
 - 8) бацање кугле
 - 9) бацање диска
 - 10) бацање кладива од 50 килограма
- Први пут такмичење у десетобоју у Европи одржано је 1911. Данас десетобој за одрасле мушкарце (сениоре) обухвата:
- 1) трчање на 100 метара
 - 2) трчање на 400 метара
 - 3) трчање на 1500 метара
 - 4) трчање на 110 метара с препонама
 - 5) бацање кугле

Петобој за одрасле мушкарце:

- 1) трчање на 200 метара
 - 2) трчање на 1500 метара
 - 3) скок удаљ
 - 4) бацање диска
 - 5) бацање копља
- Петобој за одрасле жене (сениорке):
- 1) трчање на 100 метара
 - 2) трчање на 80 метара с препонама
 - 3) скок увис
 - 4) скок удаљ
 - 5) бацање копља

Тробој за омладинке и омладинке (јуниоре) одређује се обично по договору и то тако да се узме: 1) једно трчање; 2) једно бацање и 3) један скок.

Надимци неких старих боксера

Познати стари боксери често су имали необичне надимке. Некад су их сами себи давали, некад су то чинили њихови обожаваоци, а често и разни хумористи. Ево неких примера.

- Џек Демпси: Тигар, Баво, Утамањивач људи
- Апе Худкинс: Дивља мачка од Небраске
- Георг Гунтер: Аустралијски кенгур
- Мики Цимбонс: Фантом
- Хари Вилс: Црни пантер
- Петер Демсон: Црни амбис
- Кид Норфолк: Црни ударац муње
- Луис Фирпо: Бик са пампа
- Били Палке: Муња од Илиноиса

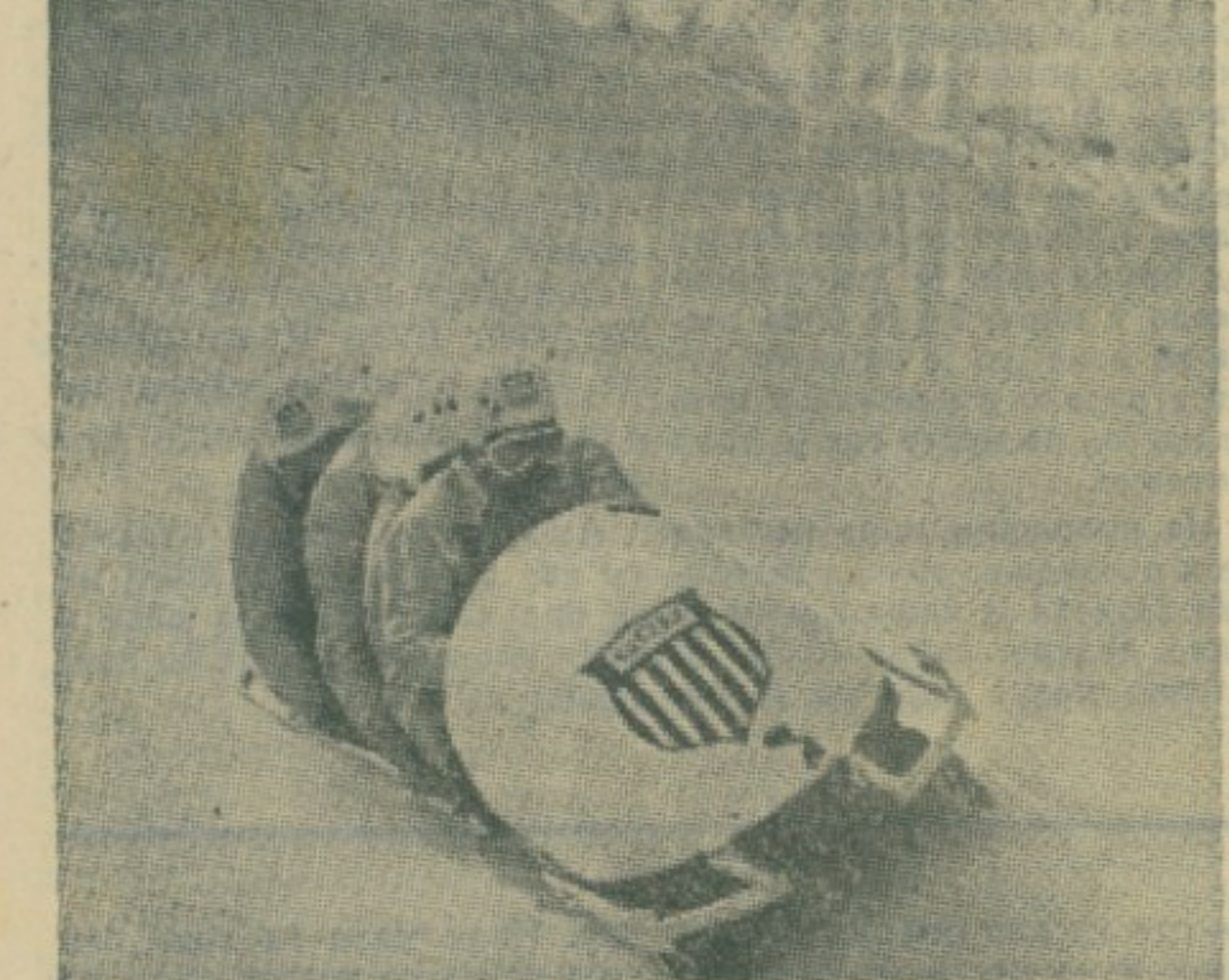
Џек О' Бријан: Филаделфија

Били Велс: Бомбардер

Хари Лаке: Топовско ђуле

НАЈКРАЋИ БОКС-МЕЧ

Најкраћи бокс-меч трајао је свега једну и по секунду. Меч је одржан између Ал Форемана и Руби Ревена 1926. у Монреалу. Чим је гонг одјекнуо, Ал Фореман је успео да пласира прецизни и снажни кроше у врх браде свога противника који се срушио на ринг и није се дигао.

ВИШЕБОЈ

Вишебој је врста такмичења у атлетици: један такмичар се огледа у више разних дисциплина а које ће то дисциплине бити одређује се према полу и узрасту такмичара. Иначе смисао вишебоја је да се постигне свестрани развој спортиста. Десетобој је вишебојно атлетско такмичење у десет дисциплина. Сматра се да је у-

Велики скокови

Гаја: — Ујка Паја, читао сам да су негде скакавци зауставили воз. Је ли то могуће?

Паја: — Па кад нисе, онда је тачно. Мора да су били крупни, јер недавно сам видео да је воз прегазно вола на се није зауставио.

Види се

— Ово место на којем сад стојимо било је пре неколико десетина хиљада година мор-

Уређује: Паја Патак

Ква Ква!

Да не заборави

Чика Стаја дошао у посету Пери Ждери и затекао га да нешто пише:

— Је ли, Пери, шта то пишеш? — упита га.

— Мемоаре...

— Е, лепо, онда не заборави да у њих унесеш да сам ти позајмио пет хиљада динара.

Тачан одговор

— Рајо, реци ми неку течност која се не мрзне? — пита га наставник.

— Врела вода — одговори као из тона Раја.

Добар зоолог

— Погледај, Мишо, тамо на огади седе арабац и сеница — каже Мики свом малом сестрићу. — Да видимо

Перо код лекара

Отимао Пера лекару на почео да се тужи на разне болове.

— Пијете ли ви ракију? — упита га лекар.

— Ох, ви сте тако љубазни. Могу, али само једну чашицу! — рече хитро Пера.

УЗБУДЉИВИ ЛОВАЧКИ ДОЖИВЉАЈИ

ЛОВ НА КОЗО РОГЕ НА

ХИМАЛАЈИМА

ше села Сабу-Нулах. Тек што смо поставили шаторе, спазили смо прве козороге. Али, били су доста слаби. У предвечерје открио је Калил још пет козорога, којима смо се приближили. И они су били зоредњи. Зато смо ту остали само један дан. Дивљач овде, свега осам километара далеко од Леха, није имала потреба мир.

Кренули смо према Нанг-Нулаху, петнаест километара даље. Било је подне када смо стигли. Ловац Калил известио ме је да је приметио шеснаест јаких козорога. Доглед је потврдио његове речи. Од шеснаест козорога четири су били јаки капитали. Пошли смо у планину. Међутим, ветар нам није дозвољавао да се приближимо дивљачи. Сатима сам догледом посматрао ретку импозантну дивљач на удаљености од око 800 корака. Већ само због тога исплатило се мучно успињење на Хималаје.

Другог дана стајали су козорози још на истом месту. Опет смо могли дуго да их посматрамо. Моји пратиоци саветовали су ми да им се не приближавамо док пасу, јер они су за то време раширени и благовремено уоче сваког ко им се приближава. Мора се, дакле, чекати да залегну. Онда је лов много лакши, јер лежећи козорози могу да слазе човека само из једног правца. Ако се пронађе место где се ова дивљач одмара, лако јој се може прићи.

Послушао сам савет својих пратилаца, искусних ловаца. Они су већ учествовали у шест ловачких експедиција у Тијеншану, четири пута у Памиру, а за тридесет година обилили све крајеве Кашмира. Високопланински козорог није дофна животиња, као наш јелен. Он пасе дању.

Десило се тачно онако како су моји „шикар“ (индијски ловци) предкарали. Козорози су у зору нешто пре пет ча-

сова почели да пасу, око седам или осам легли су да се одморе, али лежали су свега један час. Онда су опет устали и пасли до подне. Затим је sledио опет предах од два до три часа. То је било најбоље време да им се приближимо.

Читаво пре подне посматрао сам козороге. Када су око једанаест по други пут залегли, кренули смо према њима. Два часа касније били смо на гребену, на висини од неких 5.300 метара. Дисање је било отежано, нарочито на стрмим успонима. Више пута морао сам да станем, чак и да седнем, да бих ухватио даха. На гребену смо мало сели да се одморимо. Затим смо почели да пузимо уз једну стenu према малој доли у којој су козорози лежали. Када је Рахим, други ловац нашао згодно место за осматрање, дао ми је знак показујући прстима да се козорози налазе 200 корака анже у долини пред нама. Срце ми је почело жестоко да куца када сам погледао доле у долину. Морао сам да се смирим да не бих промашио. Задатак је био тежак, јер су неки козорози већ устали, а мени су руке задрхтале при помисли да бих могао промашити и пропустити прилику. Изабрао сам догледом најјачег између десет козорога, једног тамне боје, и опалио. Са запрепашћењем сам констатово да је куришум неких тридесет метара далеко од циља окрзао камен. Тако се то дешава када се гађа кроз доглед који се налази десет сантиметара изнад пушчане цеви! Али на то је требало раније мислити! Изгледао сам сам себи као не вешти „недељни“ ловац.

Спопао ме је прави бес када сам видео како козорози бесомучно беже и, узбуђен, опалио сам и по други пут поред циља, иако ми је други козорог био ближи него први. Неки од козорога појурше стрмином на супротну страну али се одједном зауставише отприлике на 300 метара од мене. Најзад тачно нишаним, један од њих оборен пада. Дакле, први је ту — помислих са неописивим олакшањем! Моје дуго путовање није било узалудно одстрелно сам хималајског козорога са дивним роговима!

Тада опазих како је један упадљиво јак козорог нестало бесно иза једне стене. Иза ње је било — то сам добро знао — стење на коме сам дан пре тога видео козороге где леже. Ту би се дали направити добри снимци. Потрчао сам педесетак корака удесно све до ивице амбиса, и већ сам чуо ударање папака о камење.

Само минут касније успео сам да снимим козорога управо у тренутку када је испружио главу изнад ивице стене. После двадесетак скокова застао је и опет погледао у долину у којој су се налазили носачи. Ту сам направити и други снимак. Десетак корака даље застао је козорог и ја сам га још једном снимити. Онда је почео да каска камењаром поред стрме стене. Направио сам и четврти, најбољи снимак. Али то је уједно био последњи тренутак да га уземем на нишан. Оборио сам га са даљине од око 150 корака. Тек када је био преда мном видео сам колико је велик. Рогови су му били дугачки читава 44 инча (112 сантиметара). То је у Ладаку капиталај примерак иако на Тијеншану има и већих.

ЈЕДНАЕСТ УЖАСНИХ ЧАСОВА

У НЕСРЕЋИ КОЈА ЈЕ ПРЕ ИЗВЕСНОГ ВРЕМЕНА ЗАДЕСИЛА ГРЧКИ БРОД „ХЕРАКЛИОН“ СТРАДАЛО ЈЕ 238 ОСОБА. ЈЕДАН ОД РЕТКИХ ПРЕЖИВЕЛИХ ЈЕ И СЕДМАЕСТОГОДИШЊИ МЛАДИЋ ФОТИОС САРАКИНОС, КОЈИ ЈЕ ДАН УОЧИ НЕСРЕЋЕ СТУПИО НА БРОД

Мој рођак, који је био за- послен као радиотеле- графиста на броду „Хе- раклион“, рекао ми је у шали те вечери: „Видећемо јеси ли рођен за морнара, сигуран сам да ћемо се ноћас „наиграти“. И стварно време је било ло- ше. Испловили смо са зака- шњењем јер смо морали да чекамо да се укрца један ка- мион-хладњача, који је ишао за Холандију.

И поред лошег времена на броду је владало лепо распо- ложење. Било је на њему тр- говаца који су путовали у А- тину због својих послова, же- на, деце, много војника који су ишли на одсуство.

Око десет часова отишао сам да легнем. Мој посао био је завршен. Покушавао сам да заспим, али то није било лако јер је брод бесно поигравао на таласима. На крају ме је ипак сан савладао. Око поно- њи пробудили су ме необични ударци у бокове брода. Схва- тило сам да нешто није у реду. Касније у пирејској луци са- знао сам да је несрећу изазвао камион-хладњача, који је био непрописно паркиран и услед грувања таласа откинуо се и провалио једну страну брода. Вода је покуњала и брод је почео да тоне.

Настала је узбуна. Ја сам отрчао до кабина за које сам као стјуард био одговоран.

као за очи. Мислио сам да не- ћу моћи да издржим дуго у овом паклу. Пред очима су ми се појављивали час моји ро- дитељи, час другови са Крфа, а час ликови несрећних пут- ника.

Зора ми није донела ништа ново. Испред мене и иза мене било је само огромно ледено море. Ни најмањи шум, осим удараца таласа, није допирало до мојих ушију. Најзад сам зачуо, а онда и угледао из- над себе авион. Схватио сам да то нас траже. Тада сам и у мору приметио једну сиву тачку. Био је то неки брод.

Покушао сам да зовем у по- моћ, али вода ми је непреста- но улазила у уста. Касније, не знам тачно кад јер сам био потпуно изгубио представу о времену, приметио сам у бли- зини неки чамац. Били су то спасиоци. И даље ми је било ујасно хладно, али више се нисам бојао. Најзад, после је- данаест часова проведених у леденом мору нашао сам се на једном финском броду са још неколицином преживелих бродоломника. Свукли су нас, добро истрљали, дали топао чај и сува одела. Око нас по- лако се дизала магла тако да смо могли да видимо и друге бродове који су присти- зали у помоћ. Више авиона летело је ниско, трагајући за преживелима. С времена на

Сирена је непрестано урала, жене су врштале а деца пла- кала. Морнари су викали „Скачите...! Скачите...! Од- једном ме је један огроман талас одбацио десетак метара од брода који је ускоро иш- чезао у мору. То је била сре- ћа за мене јер је највише љу- ди страдало у ковнтлапу који је настао на месту где је брод потонуо.

На површини мора нестало је и последњег трачка светло- сти. Падала је киша а море је било ледено, свуда околу је пливао мазут који ме је пе-

време неки од њих испљивао би ракету а густу црни дим означавао је да је неко про- нађен.

Најтежи момент за нас пре- живеле био је кад смо стигли у пирејску луку где су нас од раног јутра чекала стоти- не људи од којих већина ни- кад није дочекала своје нај- ближе.

Амбулантна кола одвезла су нас до болнице у којој ме је пронашао отац. За мене и моју породицу био је то крај једног ужаса.

ПОПУЛАРНА ИХТИОЛОГИЈА

ЗИМСКА РИБА—МАЊИЋ

У нашим водама живи јед- на риба коју људи врло мало познају, мада и ни- је тако ретка. То је мањић. Чак се и риболовац, кад слу- чајно улови ову рибу на уди- цу, нађе у недоумици шта је уловио: обичног нашег ома- њег сома, америчког сомче или пак — јегуљу. Јер, мањић и- ма сличност са све те три ри- бе. А постоји један сигуран знак по коме га можемо по- знати. То је један једини бр- чнић који му вис изнад доње вилице. По томе се уједно по- знаје да мањић није рођак ниједне од три поменуте ри- бе него да спада у породицу северних риба — бакара. Он је једини представник те

врсте риба код нас, а за- ошто је још из ледолог доба. Иначе, боје је маслинозе- лене са тамним шарам по те- лу. Нарасте код нас од 30—50 см и 1,2 килограма тежине, док је на северу далеко ве- ћи и тежи.

За разлику од других на- ших риба, мањић се леги са- крива. Завуче се у неко скр- виште испод обале, корења, ка мења, потопљеног дрвећа или каквог потонулог чамаца, где је вода дубока и хладна, и ту мирује. У лов излази само од

невоље, кад јако огладни, но- ћу или за невремена, и то са- мо у близу околину свог скрившта. Зими, кад се ос- тале наше низинске рибе по- вуку у већу дубину где је во- да топлија, мањић живне. Та- да он неуморно тражи свој плен. Граби све што може да савлада. И мрести се зими, у децембру и јануару, када се сакупљају у већа јата. Иако је врло плодан — једна же- нка баца и до милион зрнаца икре — није мањића нема у претераној множини, јер нај-

више своје млађи потамане о- ни сами. У последње време ма-

њић показује тенденције да се прошири и у пастрмске во-

де где му као опасној штето- чини нема места. У Словени- ји већ муку муче са њим, не знајући како да га сузбију.

Како је велики прождрљив- ко, мањић се доста лако ло- ви. Најбољи мамац је парче

лау. Ипак мало га лови, јер није пријатно седети зими на обали Дунава, поготову ако је време тумрно или дува вет- тар. А мањић управо тада нај- боље иде на удицу. Ко се не боји хладноће и прехладе, не- ка проба срећу.

Месо мањића је укусно, бе- ло, масно и без костију, само мирише на рибеље уље па га многи не воле. Цигерица, ко- ја је за време мреста врло велика, нарочито је цењена посланица, само је треба до- бро испржити или испећи. О- на је богата разним витами- нима. Зато се из цигерице ма- њићевих рођака бакалара и вади познато рибеље уље, које се даје деци ради јачања.

НОВОГОДИШЊА БАЈКА

ЗРНА ЗНАЊА

ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ

Најпре сагради шталу, па онда купи краву.

Ко мени: добро јутро, ја ње му: добра ти срећа.

Варати другог је пут да пре вариш самога себе.

Што знају тридесет и два зуба, знаће и 32 друга.

Најтеже је уверити самога себе.

Обуци свиљу на свињу, а свиња к'о свиња.

Није ми због пара, него због неправде.

Човек човека не може познати док с њиме не поједе онолико соли колико зубима може подићи.

Чисту образу мало воде треба.

Чиста се злата рђа не хвата.

Луда сила — брза погибија.

Лакому човеку увек је мало.

ОСТРВО С БЛАГОМ

Многи од вас свакако су читали књигу Роберта Луниса Стивенсона „Острво с благом“. Мало је, међутим, оних који знају да то острво стварно постоји: налази се у Карпском мору, зове се Пинос и припада Куби.

Некада је Пинос био мало насељен и због тога омиљено стедиште и упориште пирата. После напада на шпанске каравеле гусари су се склањали у Пинос и ту скривали опљачкано благо. Приче о благом закоману на Пиносу доживеле су и наше дане. Можда у тим причама има истине, можда и не, — данас то нико не зна. Па ипак, ово мало острво и данас се може с правом називати именом које му је Стивенсон дао у свом роману.

У преводу са шпанског „Пинос“ значи „боров“ и заиста, на свих 3.000 кило-

ОВЧАРСКА КОЛИБА У СОПОЉАНИМА

ОВЧАРИ НА ПЕШТЕРИ У ОКОЛИНИ СОПОЉАНА ПРАВЕ ЛЕТЊЕ КОЛИБЕ НА САОНИЦАМА ПРУЖЕМ ПЛЕТЕНЕ, ПОКРИВЕНЕ ТЕР-ПАПИРОМ, КОЈЕ ИМ СЛУЖИ ЗА НОЋНО ЧУВАЊЕ ОВАЦА КОД ТОРА. ПРОСТРАНА ЈЕ ДОВОЉНО ДА СЕ У ЊУ МОЖЕ ЛЕЊИ. ЛАКО СЕ КРЕЋЕ ПО ЛИВАДИ.

ПРВИ ГЕОГРАФ И ПРВА ГЕОГРАФСКА КАРТА

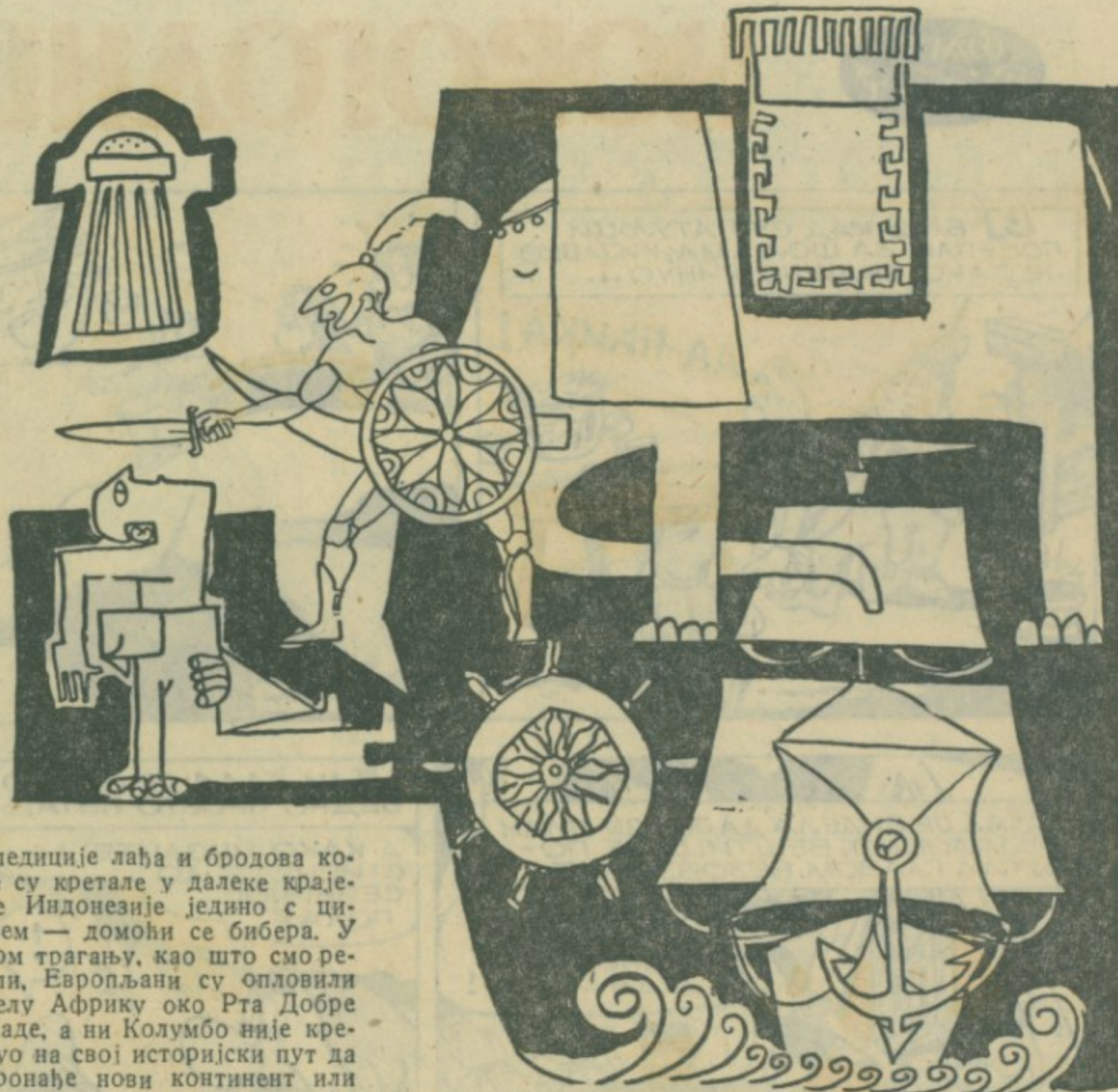
Хомер је сматрао да је свет, углавном, скуп на већих или мањих комада земље острвског карактера опасан реком „Океанос“. Мада је, према овоме, Хомер био први географ, стари Грци су ипак за првог географа сматрали Анаксимандера из Јоније (611—546. пре наше ере), који је израдио прву карту света. Само име географа је помиње се први пут у делима Евратотена из Кирене (275—195. пре наше ере). Њему се такође приписује да је први измерио обим Земљине кугле, и то доста тачно. Једина географска карта старог века, која је сачувана у оригиналу јесте план града Рима, израђен на плочи.

СКУПОЦЕНО ЗРНО БИБЕРА

Ситно је зрно бибера, али је оно — иако је нама данас у то тешко да поверујемо — одиграло крупну улогу у историји човечанства. Једини ратни плен, кажу историчари, који је Александар Велики донео из Индије у Европу а од кога људи и данас имају користи јесте — бибер. И не само то: благодарећи бибери начине на су сва већа географска открића. Трагајући за њим људи су пронашли пут око Африке поред Рта Добре Наде, због чега је Колумбо открио Америку! Јер, бибер је био скупоцен зачин, тако скуп да му се вредност мерила златом.

Домовина су му индомалајска острва. Одатле су га индијски трговци лађама превозили у Арабију. Овде су га прихватили арапски трговци,

који су га камилама преносили преко целе Арабије, на западним обалама овог полуострва прихватили су га левантински трговци, који су га даље продавали трговцима из западне Европе, углавном Венецијанцима и Ђеновљанима. Ови вешти морепловци и посредници су га лађама развозили даље Средоземним морем у западне земље и продавали по скупе, врло скупе новце. И при томе су се сви они богатали на бибери! После толико броја посредника није ни чудо што се цена бибери мерила златом. А људи су тражили бибер, одличан зачин за своју у она времена доста једноличну кухињу. Истовремено су покушали да дођу до њега на лицу места, тамо где он расте. Организоване су читаве ек-

спедиције лађа и бродова које су кретале у далеке крајеве Индонезије једино с циљем — домоћи се бибера. У том трагању, као што смо рекли, Европљани су опловили целу Африку око Рта Добре Наде, а ни Колумбо није кренуо на свој историјски пут да пронађе нови континент или неке нове земље, већ да нађе пут до „острва зачина“. Јер, сваки брод, свака лађа наго-

варена зачинима представљала је огромно богатство. На таквом једном походу испречио се Колумбу на путу амерички континент. Тако је он „пронашао“ и „открио“ Америку. Колумбо то није знао и умро је у уверењу да је стигао, најзад, до жељених „острва зачина“ на којима расте и скупоцени бибер.

Шта је то у бибери тако нарочито, зашто се толико допао људима? Он нема ништа особито сем посебног њутог укуса, који се много свидео људима. Јер, они су од памти века тражили разне зачине, који ће им јело учинити укуснијим, нешто што ће им олакшати варење. У ту сврху испробавали су најразличитије плодове и биљке али, ето, бибер им се највише свидео. Гурмани и сладокусци нарочито су га ценили у јелима од меса, јер је месо припремљено са бибери укусно, може да се појеле велика количина а да не постане отужно. Ту лежи тајна зашто се бибер као зачин одржао до дан-данас. Истина он — више није тако скуп као некад, ни драгоцен. Данас се бибер гаји готово у свим тропским крајевима света. Ипак, на светском тржишту најпознатији је и најцењенији онај из Азије. Средишта за трговину бибериом су извозне луке Сингапур и Пенанг.

Бибер у зрну је плод једне врсте индонезанске повијуше лијане. Има га белог и црног. Црни бибер су у ствари недозрела зрна поменуте биљке, која после сушења покрне и смежурају се. Зрела пак зрна, која осушена испадају из љуске, жућкасто су беле боје, а у трговини долазе као „бели бибер“. Бели бибер није тако оштар, али има финији укус него црни. Ређи је у трговини а зато и скупљи.

Као што смо рекли, људи су као зачине употребљавали, а и данас користе, велики број разних плодова и биљки. Шта

више, многи зачини се данас производе и на вештачки начин. Избор зачина је толики да нема домаћице ни куваричке која би их све познавала.

Најпознатији наш домаћи зачин је паприка. По љутини оне не заостају за бибериом само што овај има свој посебан укус. Познато је преко 50 врста паприка. Боја им варира од зелене, црвене, жуте до љубичасте. Разне врсте се и по величини много разликују. Најљуће су ситне папричице зване „феферони“, што значи „биберчаке“. Паприка је пореклом из Јужне и Средње Америке, а нарочито добро успева у Бразилу. У новије време гаји се и у земљама Јужне Европе. Наша земља спада, уз Мађарску и Бугарску, међу најбоље произвођаче паприке разних врста па и оних најбољих. Паприка се употребљава не само као зачин, већ и као поврће за припремање разних јела.

И бели лук се и поред свог специфичног мириса који се многим не свиђа, задржао све до данас у кухињи. Некад, пре проналаска бибера, он је био главни зачин у кухињи. Белим луком се поправља укус многих јела, а служи и за конзервирање прерађевина од меса нарочито кобасица.

Далеко би нас одвело да описујемо све зачине којих, као што смо рекли, има огроман број. Да набројимо само неке: пимент, кардамон, каранфилић, цимет, ђумбир, ванилија, ким, анис, коријандер, мајоран, ловор (лишће), хрен, фенчел, клека, шафран, галант, куркума, алат, базилик, бореч, дил, естрагон, калмус, копар, леванда, мелиса, першун, пимпинела, портулак, рузмарин, црни и бели лук, шалотна, трпмадам, изоп, целер, жалфија, метвица (мент) итд. Многи од ових зачина користе се у производњи лекова, алкохолних пића, бомбона и разних послатичарских производа.

МУМИИ И ВАМПИР

НЕПРЕДВИЂЕНА ТАЧКА

Једном је московски циркус дошао на гостовање у Ферган. Тигрицу Нату возили су у кавезу на камиону. У једном моменту врата кавеза су се случајно отворила и тигрица је скочила на тротоар. Не журећи се, она се упутила у продавницу намирница. Истог момента продавницу су напустили и купци и продавачи. Ната је пришла тезги с месним производима, прескочила преко ње и појела тринаест килограма кобасица. Затим је мирно изишла из продавнице и пошла до канала да се напије воде. У истом моменту каналу је пришао и камион у коме се она возила. Дресер је мирно као да се ништа није догодило отворио кавез и Ната је ушла поново у њега.

СТРАШНА РЕЧ

Ако пажљиво загледамо на писану реч „медвед“ неће нам бити тешко да одгонетимо да је она некад била двосложна и да је означавала онога ко једе мед. „Медвед“ буквално значи медо-јед.

Медвед је, вероватно, у старим словенским језицима имао друго име које су људи давно заборавили. А заборавили су због тога што га нису изговарали, а нису га изговарали зато што су се бојали. Кад се изговори име он или његов дух, веровати су, чуће то и доћи ће. А тај сусрет може човеку донети само зло. Када је ипак треба ло, на пример, испричати о сусрету с медведом, наши преци су овако говорили: „Срели смо у шуми животињу, ону... ону која мед једе...“

И тако је временом медвед добио своје садашње име.

ЦИПЕЛЕ ЗА ХОДАЊЕ ПО ВОДИ

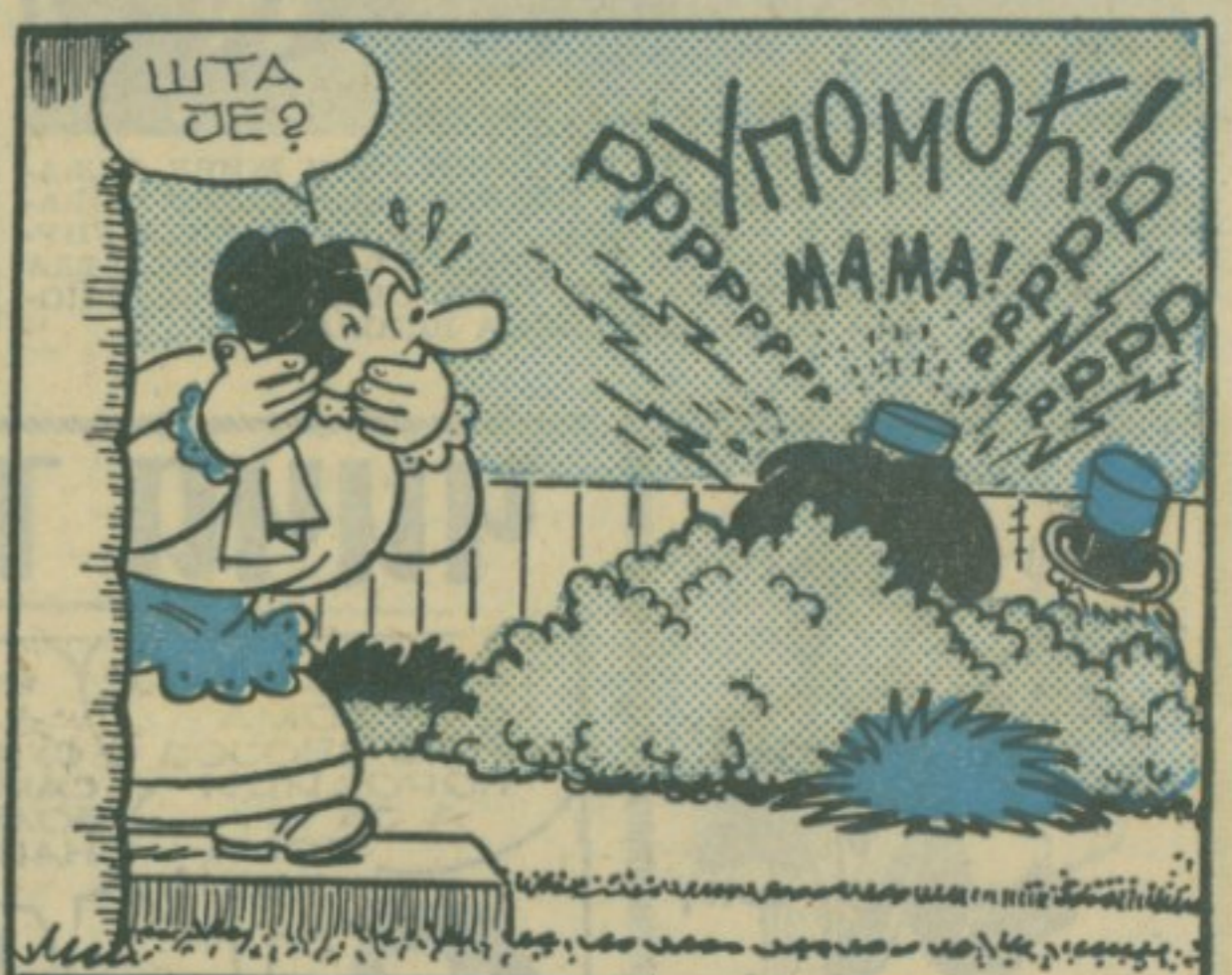
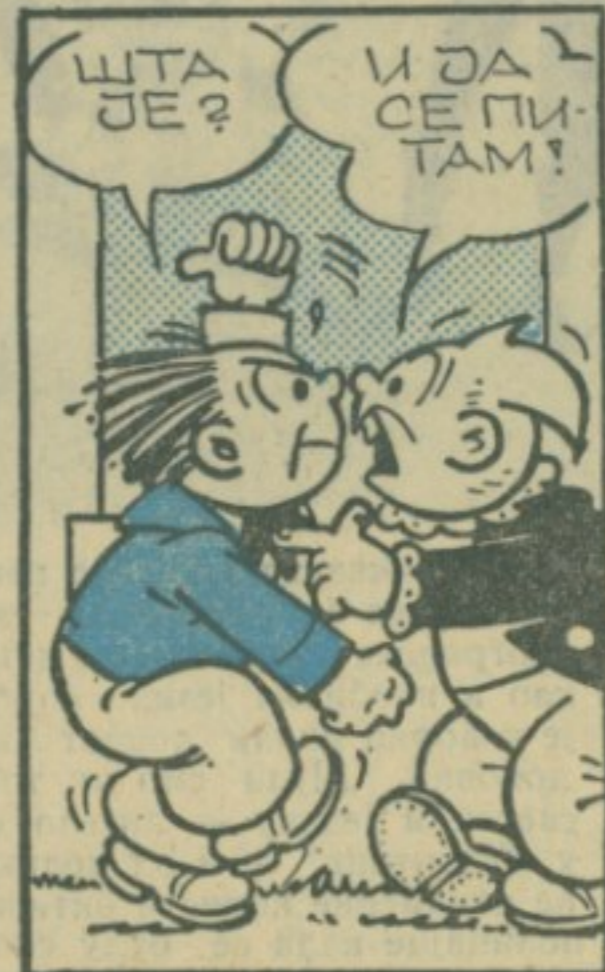
Један совјетски инжењер изумео је ципеле у којима човек може да хода и трчи по води. Како је јавно московски радио, ове ципеле подсећају на минијатурне кишобране који се отворе чим особа која их носи додирне њима површину воде а сами се затворе при одизању ноге. „Ваздушни јастуци“, који се стварају приликом отварања и затварања „кишобрана“ спречавају да тркач „на води“ потоне.

МАЧКЕ — ГЂУРЦИ

Мачке су чисте животиње, редовно се умивају, а ипак — не воле воду. Међутим, и међу мачкама има љубитеља воде и пливања. За мачке које живе на обалама језера Ван у Турској, вода је — једина природна средина. Оне читаве сате проводе у води ловићи мале рибе и љускаре. Мачке са језера Ван чак и спавају у води удобно смештене у каквом плићаку.

ДРОЗД И АВИОН

дрозд лети ноћу. Због тога је на леђа птице причвршћен минијатурни радио-

одашиљач тежак свега три грама. Једнога дана дрозд је у сумрак пуштен на сло-

боду. После извесног времена птица је полетела, према северу, а за њом и авион оријентишући се према сигналама радио-одашиљача. Више од две стотине километара изнад копна и три стотине километара изнад језера Мичиген — то је резултат свог заједничког ноћног лета. Дрозд је летео право према изабрајој мети. Нису га зауставиле ни натерале да промени правац ни блештаве светиљке ноћног Чикаго — птица је прелетела готово изнад самог центра великог града — ни невреме које је владало над језером Мичиген. Летела је право, а авион за њом.

Наука је обогаћена још једним занимљивим податком о миграцији птица.

ИЗЛЕЧЕНИ ПАПАГАЈ

Пре две године Татјана Марозова, лекарка из Кијева, купила је у Одеси црног папагаја „Пабло“. Пре тога папагај је обишао многе луке плоћени на бродовима разних држава. На „крову“ његовог казана сваки ранији папагајев „господар“ записао је име брода на којем је пловио и бродове што их је обишао. Пабло је од њих научно неколико фраза на енглеском, грчком, шпанском и руском језику. Али, из његовог речника једва да би се десети део могао изговорити у пристојном друштву. Очигледно, ранији власници нису никад чули за изреку америчког каубоја-филозофа Вили Родерса: „Живот треба тако прожити да човека не буде срамота да породичног папагаја прода највећој сплеткашици у граду.“

Преваспитавање папагаја било је веома тешко и захтевало је много стрпљења. Лекарка је с њим свакодневно разговарала и он је почео да заборавља непристојне речи. Али, долазило је и до непријатних сцена. Било је довољно да се код његове господарице окупе гости или да неко отвори славину у купатилу, па да Пабло почне да псује. Вероватно је весело друштво подсећало Пабла на пировање морнара, а пљесак воде на шум таласа. Али и те су тешкоће пребројене. Пабло је потпуно заборавио стару „речник“ и то лично свима саопштава реченицом: „Пабло је веома добар дечко“.

Сваке јесени многе птице лете са севера на југ да би у топлим крајевима провеле зиму, а у пролеће се враћају на север. Како открити пут којим лете, како дознати где зимују?

Раније су зоолози стављали птицама металне прстенове. Затим су за праћење правца птичијих јата употребљавали радаре. Али, ни радаре нису били довољно ефикасни јер су и њима „измицале“ неке веома важне појединости које интересују научнике. Та да су зоолози одлучили да јесење и пролећне сеобе птице прате — авионима. Један такав опит извршен је прошлог пролећа у Сједињеним Америчким Државама.

За опит је био изабран сивоглави дрозд. Јасно је да пилот не би могао без специјалног уређаја да прати једну тако релативно малу птицу, тим пре што

ШКОЛСКИ ЧАЗ НА ГОЧУ

СЕЛО ГОЧ ИАКО МАЛО ПО БРОЈУ СТАНОВНИКА ИМА СВОЈУ ШКОЛУ С ЧЕТИРИ РАЗРЕДА. БРОЈ УЧЕНИКА КРЕЋЕ СЕ ОД 22 ДО 30 НАЈВИШЕ. У ЛЕТЕ И СУНЧАНЕ ДАНЕ ЈЕСЕНИ И У ПРОЛЕТЕ УЧИТЕЉИ ЧЕСТО ИЗВЕДУ УЧЕНИКЕ У ПРИРОДУ, НА ЛИВАДУ И ТУ ОДРЖАВА ЧАСОВЕ.

ЧОБАНСКА ШКОЛА

У СЕЛУ СТАНИШИНЦИМА НА ПЛАНИНИ ГОЧУ ЖИВЕ СЕЉАЦИ СТОЧАРИ. МЕЂУ ЊИМА ЈЕ ПОЗНАТ КАО ДОВАР ЧОБАНИН СТАРИ РАДОКО ИРИЧАНИН. СОВОМ РАДО ВОДИ УНУКА И МАЛЕ УНУКЕ. СВИ ИМАЈУ ЧОБАНСКЕ ШТАПОВЕ. ДЕЛА ИМ ПОКАЗУЈЕ КАКО СЕ ВРАЂАЈУ ОВЦЕ СТАДУ И СВОЈЕ ПОУКЕ ЗОВЕ „ЧОБАНСКА ШКОЛА“.

ЦИЈУ-ЦИЦУ И ЕСПЕРАНТО

За цију-цицу каже се да је систематизована метода физичке борбе која се употребљава у одбрани без оружја... Систему је сврха да доведе вештину и смелост над бруталном снагом. Брзи удари и притисак на поједине делове тела савлађују противника, онеспособљавају га за даљу борбу, итд. Ова вештина самоодбране и смишљеног напада потиче из Јапана, тамо су је неговали феудални ратници самураји. Данас је срећемо у свим земљама света, па и код нас.

Иако је то мало познато, цију-цицу у нашој земљи има дужу традицију. Многи њени мајстори вероватно не знају да су у тој вештини имали претходнике пре готово шездесет година. Године 1907. је дан Немац дошао је да подучава у цију-цицу београдске полицајце и офидире београдског гарнизона. На том послу се задржао око три месеца и, судећи по једном извештају, имао је и приличног успеха јер су „његови ученици у појединим захватима које су и сами смишљали, чак и њега претекли“.

Београдска полиција, која се око 1910. године почела модернизовати, настојала је да цију-цицу уведе као одбрамбено средство у редове свог особља. Тада се у београдској полицији користе и први пси-трагачи. (Један од њих, Лукс, имао је лепих успеха, али је једном на свом трагу наишао на кобасицу која га је „занела“ — и од ње угнуо). Године 1911. одмет је требало београдским полицајцима приказати цију-цицу као „ненадмашну вештину у одбрани и нападу. Поново је

дошао један немачки учитељ и пред одабраним београдским полицајцима показао основне захвате ове „азирне вештине“.

Оно што је при том било посебно занимљиво јесте то што је немачки инструктор говорио на есперанту. Прекидац је био доцент Београдског универзитета инжењер Драгомир Андоновић, председник есперантског клуба у Београду, касније један од врло заслужних научника, одборник београдске општине 1921. године на листи КПЈ.

Тако се код нас цију-цицу јавља у исто време с есперан-

том. Приказана јапанска вештина била је занимљива за београдске полицајце, исто као и необични језик којим је говорио млади доцент Андоновић. „Чули смо о том светском језику — писало је у „Политици“ — и од колике ће неизмерне користи бити за полицајце када се буду споразумевали и њиме служили с лицима свих полиција света“. Напоменуто је да је предавач „заинтересовао и многе Београђане за овај језик будућности“.

И одиста, многи Београђани почели су га тада „изучавати“. Године 1913. у београдској полицији било је тринаест разних службеника који су говорили, писали и одржавали везе с многим полицајцима у Европи служећи се врло добро светским језиком — есперантом. Што се тиче цију-цица, београдски полицајци могли су од Немца инструктора да науче ипак само основне захвате.

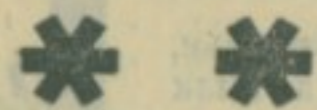
Праву и практичну примену ове вештине показао им је годину дана касније један пешадијски капетан, који је провео две године у Немачкој и Француској и тамо се посебно бавио цију-цицом „као врло одличним средством да се и војник-пешак одбрани од нападача“. Био је то капетан Василије Андрић, који је погинуо у борби против Бугара 1915. године, а за кога су говорили „да му се нико није

могао дохватити тела, јер је све, пре него што би му зришли, далеко одметао. Тако је био и вешт у ручној борби“.

Капетан Андрић одржао је у Београду 1911. године посебан курс цију-цицу за београдске полицајце, а исто тако и за младе који су се припремали за четовање у неослобођеним крајевима. Он је написао и први код нас „назив и опис радњи“ при којима се ове вештине, напомињући: „ове су радње примењене од Јапанаца. Радњи има око три стотине. Ми немамо ни времена ни потребе да их све учимо...“

Капетан Андрић написао је детаљна упутства за поједине захвате. Она обухватају дванаест главних захвата, најкориснијих од мноштва који су садржани у најсавршенијем цију-цицу. Поред тога, он је дао и упутства и напомене кад који захват треба употребити.

Тако се цију-цицу у Србији појавио у исто време кад и есперанто. Али у време пред балканске ратове ова јапанска вештина, на жалост, била је коришћена од светског језика братства и споразумелности. По многим сведочанствима види се да је цију-цицу био употребљен у борби против непријатеља у балканским ратовима и да су га врло добро користили многи од оних који су свршили курс капетана Андрића.

Као мачка с мишом

Путујући по Централној Африци енглески истраживач Давид Ливингстон изненада се срео с лавом. Лав га је зграбио и понео. Ево шта о томе прича сам Ливингстон:

— Лав је грозно урлао, право у моје уши и тако ме тресао као што пас теријер чини са пацовом. Од шока који сам доживео тело ми се укочило као што се вероватно дешава с мишом који се нађе у шапама мачке. То коцкање је, опет, изазвало потпуну обамурелост организма. Иако сам био потпуно свестан, нисам осећао ни бол ни страх. То заиста чудно стање ни у ком случају не треба сматрати као резултат свесног рада мог мозга. Психички удар био је толико јак да је довео до тога да страх ишчезне“. Осетивши да тело у његовим зубима не показује никакве знаке живота, лав је за извесно време спустио своју жртву. Истраживач је истог тренутка дошао к себи, дохватио пиштољ и са неколико хитаца убио лава.

Две чаше кваса

Руски научник Иља Иљич Мечников, који је између осталог пронашао индустријски начин производње кваса (руског пива), муку је мучио с трговцима који су упорно наваљивали да им прода свој „патент“, нудећи му велико учешће у добити. Мечников им је на то увек одговарао:

— Ја сам научник и нећу да тргујем својим открићима. Међутим, једног дана у његов кабинет ушао је старак који је био запослен као вратар у институту Мечникова. Велики биолог, академик и нобеловац интересовао се за његово здравље, за породицу, за цене на пијаци, а после тога разговора сео и написао на листу хартије следеће речи: „Ја Мечников, сва своја права за производњу кваса предајем на потпуно располагање портиру и то бесплатно. Бићу срећан ако му то помогне да боље уреди живот своје породице. У случају да успе, дужан је да ми свако јутро да по две чаше кваса“.

Чича Томина колиба

Најзад му је јасно

Група младића седећи у једној нишкој кафани расправљала је о томе да ли се каже: дао мени или мене, теби или тебе? Већина је била за ову прву алтернативу, али је један младић нарочито био упоран за другу, тврдио је да је савсим свеједно: теби или тебе. Случајно се ту нашао и познати српски књижевник Стеван Сремац који је тада предавао српски језик у нишкој гимназији. Да би објаснио ово питање, Сремац запити тог младића:

— Да ли је свеједно кад се каже: теби коња седлао и тебе коња седлао?

Младић се мало замисли и заћута, јер је њему сада било јасно кога треба да седлају.

НЕОБИЧАН ЛУТРИЈСКИ ДОБИТАК

На Аљасци се сваког пролећа приређује по једна лутрија а згоднијак, који је 1940. године износио 9.000 долара, додељује се ономе ко погоди тачан дан, час и минут када ће кренути лед реком Тананом.

ДОЖИВЉАТИ У БРАИМА УРТА И ПИШЕ Б.ЛОБАЧЕВ

НЕКО-ЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ, ВИСОКО У БРАИМА, ЛОТОРУ ГЕОЛОГА...

СУТРА-ДАНА...

783

Први шаховски журнал

Бројним шаховским издањима придружио се 23. априла 1966. године и шаховски журнал. Његов формат је — телевизијски екран а издавач — Централна московска телевизија. Милиони гледалаца прво су гледали репортажу из Централног музеја Владимира Иљича Лењина. Том приликом приказан је шаховски сто израђен 1900. године за којим је Лењин играо шах а који је имао тајно скровиште испод шаховске табле где је чувана архива Централног комитета Партије. Следећа „страница“ журнала садржавала је интервју са носиоцем Лењинове награде В. Бургсдорфом. Он ради у експерименталном научном институту заједно са Ботвинником, заједно играју шах у истој екипи и заједно стварају електронског шаховског велемајстора... На реду је било неколико минута шаховског хумора, који је веома популаран у Совјетском Савезу, а онда су камере одвеле милионе гледалаца у Московско естрадно позориште где је у право био у току меч за првенство света између Петрољана и Спаског. Партија је

била завршена и камере су их пронашле у прес-бируу, где је иначе „гледаоцима улаз забрањен“. Међу многим који су поздравили емитавање првог шаховског журнала били су први космонаут Гагарин и уредник кубанског часописа Хуан Вела Монет.

Меч електронских мозгова

Двадесети новембар 1966. године ући ће у историју шаха као дан кад је отпочео први шаховски меч у коме главни протагонисти нису били људи већ машине. Две електронске машине, од којих једна припада Институту за експерименталну и теоријску физичку у Москви, а друга Универзитету у Станфорду (САД), започеле су меч од четири партије које се преносе путем телеграфа а претпоставља се да неће трајати више од по 40 потеза свака. Првих неколико потеза који су саопштени јавности показали су да ће машине правити изненађења и вући потезе који нису забележени у шаховској теорији. Тако су већ од сада у 3. потезу у Аљехиновој одбрани изабрале потезе које стручњаци оцењују као понешто забрињавајуће. Овај меч сам по себи представља огроман успех науке која је успела да састави програм, на основу кога електронски мозгови могу да „играју“ шах. Једна објављена фотографија пред овај меч донекле подсећа на први меч за првенство света у коме су Штајниц и Цукерторт имали велике браде, јер и професор Џон Макарти, који је обављао припреме за овај меч у Станфорду, има праву „шаховску“ браду и да се са шаховском таблом не налази

поред сложених механизма електронског мозга, лично би на правог шахисту из прошлог века.

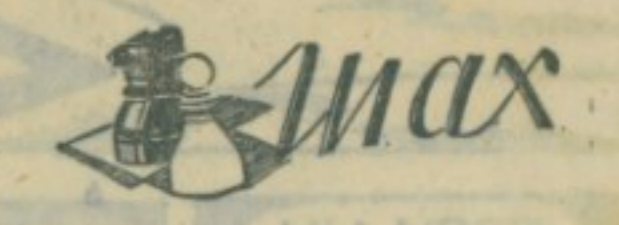
Олимпијада на Куби

Седнаеста шаховска олимпијада одиграна у Хавани донела је шаховском свету много узбуђења, велемајсторима и мајсторима изненађења, публици несвакидашње догађаје, најбољима скупцене награде, а свима пригодне поклоне и успомене.

Узбуђења су почела оног часа када је специјални авион „Бристол 12“ са најскупочијим шаховским товаром у историји почео да губи ви-

ског такмичења, Куба и Хавана дочекале су на досада невиђен начин 52 екипе из целог света и све оне који су дошли на олимпијаду: речи добродошлице пратиле су свуда шахисте, оркестри су свирали у част шаха и шахиста, компоноване су шаховске песме, предмети за свакодневну употребу носили су шаховске амблеме телевизија је преносила такмичење... Организатори су због огромног интересовања за такмичење морали у интересу одржавања реда да ангажују милицију пред меч СССР-САД. На три часа пред почетак меча блокирани су прилази хотелу „Хавана-Либре“, где су шахисти становали и играли, у дворану су пуштани само они с улазницом. Меч је због огромног интересовања свих пет часова преносила телеви-

ском мецени сер Умар Хајат Кану. Он је као пензионисани генерал живео на свом поседу у Индији и како је волео шах окупљао је на свом двору најјаче шахисте и давао им статус дворана. Сер Умар Хајат Кан довео је у Европу 1929. године Султана Кана и омогућио му да учествује на великим шаховским такмичењима. Три пута је у застопце победио на шампионату Енглеске, а и на међународној шаховској арени постигао је запажене резултате: Скарборо 1930. 4-5, Лидејж 1930 — 2, Хестингс 1930 — 31 — 3 (на турниру је однео значајну победу над Капабланком), Хестингс 1931-32 — 4, Лондон 1932-3-4, Берн 1932-4, Хестингс 1932-33-3 — 4. Значајна је и победа Султан Кана у мечу са Тартаковером 1931. године са 4:3 уз пет ремија, док га је Флор поразиле наредне године у краћем мечу са 2:1 уз 3 ремија. Са запаженим успехом учествовао је на челној табли Енглеске на Шаховским олимпијадама у Хамбургу 1930), Прагу (1931), и Фолкстауну (1933). Султан Кан позван је да учествује на великом Бледском турниру 1931. године, али за то није добио сагласност свога мецене, био је заузет учешћем на првенству Енглеске. Његово име је нестало са шаховске арене крајем 1933. године када је оболело и децембра исте године вратио се кући. Дуго година веровало се да Султан Кан није жив, па га ни Светска шаховска федерација није водила у својим регистрама. После рата сазнало се да живи као земљорадник на свом поседу у Пакистану, а ове године стигла је вест да је умро Султан Кан, мајстор са југа Азије који је тако брзо забљистао и исто тако брзо нестало са шаховског неба.

Шаховски Пеле

На Јужноамеричком зонском турниру за првенство света дошло је до изненађења: прва четири места на турниру поделили су Болбохан, Фогелман, Пано (сви добро познати шаховској јавности) и један дечак који још није навршио 14 година — Енрико Мекинг. Они су освојили по 12, 5 поена од 17 могућих, па ће према правилнику такмичења морати да одиграју турнир, јер на даље такмичење иду само прва тројица. Енрико Мекинг, малишан из Бразила постао је популаран у земљи фудбала па му је дат надимак „шаховски Пеле“. Да ли ће он у шаху постати велемајстор тек ћемо видети, али његове победе, међу којима и против Паноа, првака Аргентине и омладинског првака света године 1953. и велемајстора, показују да се у њему крије велики таленат. Латинска Америка после Хозе Раула Капабланке није имала шампиона света и неки у малом Енрику виде његовог достојног наследника.

ШАХОВСКА 1966 ГОДИНА

сину негде над хладним таласима Атлантика, два и по часа по узлетању с аеродрома Шенон у Западној Ирској. Авион је променио курс и после три и по часа поново се нашао на аеродрому у Шенону, где је извршена поправка једног мотора. После два дана наставак је лет. Случај је хтео да се по завршетку Олимпијаде опет десет килар на мотору једног авиона који је превозио учеснике — онога пута не оне најјаче — па су путници морали да се врате на Кубу. Домаћин великог шахов-

зија. Ова олимпијада остаће у лепом сећању и филателистима, јер у њену част издаћа је ванредно лепа серија.

Умро Султан Кан

Султан Кан Малик (1905—1966) дуго година је представљао загонетку за шаховску јавност. Појавио се изненада на европској шаховској арени захваљујући шахов-

НОРД

Нордова судбина била је одлучена: треба га се решити. То је била воља читавог колектива. Јуче је у већ препуну чашу Норд до-суо последњу кап. До нас, на острву Земља Фрање Јосифа, авиони ретко стижу. А јуче је један долетео. Норд се, не знамо ни сами како увукао у кабину и од дуго очекиваних писама и новина остали су само комадићи хартије. Тада је и била изречена смртна казна. И за њено извршење одредили су мене. Изашао сам у сиво свитање. Испред мене је као тамна лопта трчао Норд посрћући преко снежних наноса. Приморавати себе да га не гледам, забележио сам оно што су наши апарати показивали: температуру, притисак и влажност ваздуха. Када сам то завршио и окренуо се — преданом је стајао огроман бели медвед. А ја сам у рукама имао само оловку и дневник за уписивање метеоролошких података. Нисам имао куда да бежим: медвед се налазио између мене

и наше зграде за становање. Животиња је подигла главу и кренула на мене али јој се у том тренутку Норд, бесно лајући, бадио пред ноге. Медвед је застао.

Оштри Нордови очњаци зарили су се у чупаво крзно и медвед се, не очекујући такав напад, свалио у снег. Затим се подигао и устремио на пса. Истовремено се и Норд бадио у напад.

Минут само! Али, и то је било довољно да стигнем до куће и зграбим са зида крза бин...

...Данас је моје последње дежурство. Пошто је обишао још две поларне станице авион ће се сутра вратити и ја њиме одлазим на одмор. Враћу се топлоти и сунцу родног краја. Норд громким лавезом као да дели моју радост. Сутра још да одеремо крзно са убијеног медведа и да ја спакујем кофер. Норда водим са собом. Тако су одлучили поларници — завршио је своју причу Валентин Николајев, члан сталне поларне станице на острву Земља Фрање Јосифа.

Дрвени пањ — саксија

У АРАНЂЕЛОВАЧКОЈ ВАЊИ ИСКОРИСТИЛИ СУ ПАЊЕВЕ ОД ПОСЕЧЕНОГ СТАРОГ ДРВЕТА КАО УКРАСНЕ САКСИЈЕ ЗА НЕГОВАЊЕ ЦВЕЋА. ПОРЕД СТАЗА ЗА ШЕТАЊЕ, ЦВЕЋЕ У ОВИМ ПАЊЕВИМА ВУЈА, ЈЕР ДОВИЈА ВЛАГУ ИЗ ЗЕМЉЕ И СВОЈИМ ИЗГЛЕДОМ ДЕЛУЈЕ ДЕКОРАТИВНО.

Твиста читалаца

Драга редакцијо, Редовно пратим ваш лист „Забавник“ а и рубрику „Писма читалаца“ и верујте у њему ми се све допада. Поред осталих вести које објављујете ја највише волим Дизнијеве приче јер ме веома забављају. Синоћ кад сам гледао телевизију много сам се изненадио кад сам чуо да је стваралац наших омиљених јунака Микија, Паје Патка, Шиње и других цртаних ликова Волт Дизни умро. Верујте ми толико сам био ожалостен да сам чак и заплакао. Па зато ја желим да будем први од ваших читалаца од кога ћете примити искрено саучешће поводом ове немиле смрти.

Драга редакцијо, желео бих такође да вам међу првима честитам Нову 1967. годину и пожелим успех у даљем раду.

Пратим редовно рубрику „Писма читалаца“ где објављујете адресе читалаца и како немам пријатеље ван Скопља, често сам покушавао да успоставим контакт са адресама које сте досад објављивали, али без успеха. Зато молим редакцију да изиђе у сусрет мојој жељи и објави ми адресу, ако нисам стекао пријатеље на први начин, можда ћу моћи на овај други.

Мирослав Станеовски

Ул. 11 октомври бр. 125, спрат 6, стан 33 СКОПЈЕ

Редовни смо читаоци вашег листа „Забавника“ и желели бисмо да учествујемо у рубрици „Писма читалаца“. Жеља нам је да се дописујемо са друговима и другарицама из свих крајева наше земље.

Ваши верни читаоци
Милена Видаковић
I Економска школа
ЗРЕЊАНИН

Рајка Симанић
I Економска школа
ЗРЕЊАНИН

Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама који воле филм, забавну музику и спорт. Ватрени сам навијач „Црвене звезде“. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Мирослав Недељковић

Блазнава
з. п. Доња Шаторња — Србија

Пошто сам редован читалац „Политикиног забавника“ желела бих да у њему објавим своју адресу. Имам 14 година и идем у VII разред. Моја је жеља да се дописујем са друговима и другарицама широм земље.

Мирјана Цветковић

Ул. Стевана Петровића 81
НОВИ САД

Редован сам читалац вашег листа који је веома занимљив. Имам жељу да се дописујем са друговима и другарицама из свих крајева наше земље и света. Прилично добро владам енглеским и немачким језиком.

Златибор Игња
Гај код Ковина
Банат

Сталан сам читалац „Политикиног забавника“ те бих преко њега желео да се упознам и са осталим његовим читаоцима. Имам 20 година, интересујем се филм, музика, књижевност... Осим тога молио бих читаоце да ми пошаљу фотосе Белмонда и Битлса! Језик дописивања српскохрватски и немачки. Из Скопља сам, а налазим се на одслужењу војног рока у Госпићу. Много поздравља читаоцима и уредништву „Политикиног забавника“.

Стојан Спасовски
В. П. 2058/16
ГОСПИЋ — Лица

Ја бих желела да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље. Имам 14 година и похађам VIII разред основне школе „Борисав Петров-Броца“. Језик дописивања: српски и енглески.

Љиљана Радивојевић
VIII
„Борисав Петров-Броца“
ПАНЧЕВО

Редован сам читалац вашег листа о коме могу само најпохвалније да се изразим. Велика ми је жеља да се дописујем са омладином из наше земље и иностранства. Имам 14 година и ученица сам VIII разреда. Волим музику и спорт. Језик дописивања српскохрватски и руски.

Миланка Козодеровић
VIII разред
БРЕЗНА — Г. Милановац

Као стални читалац вашег листа желела бих да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље који воле забавну музику и спорт.

Бранка Андановски
Ул. Бориса Кидрича бр. 1
СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Желим да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства. Имам 18 година и знам три страна језика: руски, француски и енглески. Ученик сам III СПТТ школе. Волим музику, филм а нарочито спорт и шах.

Зоран Гачић
Ул. Патриса Лумумбе 61
КАРАБУРМА — БЕОГРАД

WALT DISNEY РОБИН КРУСО

ЈЕДНО ИМЕ НА КАРТИ

ТРАГЕДИЈА И СЛАВА
ХЕНРИЈА ХАДСОНА

Само је до безумља храбар и одлучан човек смео да се усуди да на малим једрањацима, без карата и навигационих инструмената, крене кроз арктички лед да би открио северне путеве за Јапан и Индију.

Једног фебруарског јутра 1607. године у енглеску „Московску компанију“ упао је груб и одавно не више млад морнар. Био је то Хенри Хадсон. Молио је да га узму за капетана на једном од бродова компаније. И већ маја месеца бродом од 80 тона Хадсон је напустио обалу Енглеске са задатком: стићи у Јапан преко Северног пола. Покушај да се пробије у Карско море није успео и Хадсон се вратио. Трговци из „Московске компаније“ нису крили своје незадовољство. За време те пловидбе Хадсон је открио једно острво са два висока планинска врха и назвао га „Хадсонов зубец“, али је и њега погрешно унео у карту. Четири године касније то исто острво „открио“ је Холанђанин Јан-Мајен и дао му своје име, које се сачувало све до данас.

Капетан је једва наговорио трговце да му даду новац за другу експедицију. Али, и та пловидба се завршила без резултата и трговци су, природно, отписали злосрећног морнара.

Хадсон је већ био „заражен“ северним морским путем. Прешавши у холандску Источно-индијску компанију није престајао да наговара своје послодавце да га пошаљу да тражи арктичке путеве — све док нису пристали. И у марту 1609. године Хадсон је кренуо на трећу пловидбу узевши курс на северозапад. Убрзо је наишао на дебео лед, посада је већ негодовала. Хадсон је био приморан да скрене на запад. Испитао је обалу Северне Америке и спустио се на југ све до 44. степена северне ширине. И опет: још један неуспех.

Репутација „баксуза“ пратила га је куда год је кренуо. Хадсона су опет отпустили. Други га пао духом, али овај упоран истраживач — аскета није се предавао. Ступио је у службу енглеске Источно-индијске компаније и постао капетан „Дискаверија“ (Открића), брода од 55 тона чију су посаду сачињавала 23 морнара. И опет је кренуо да тражи арктички пут — овог пута на северозападу. Сопственици компаније, познајући његову несаломљиву вољу и својелавост, наговарили су му на врат као помоћника једног свог поузданог човека. Хадсон га је искрцао на обалу тек што је брод одмакао од лондонског пристаништа.

Кренуо је право према Лабрадору и пловидба Девисовим вратима, оштро је скренуо на југ. Пред њим се указао огроман залив за који је Хадсон поверовао да је почетак

траженог и жељеног пролаза. Али, што је „Дискавери“ даље пловио вода је постајала све „слађа“: сигуран знак да је у питању затворено водено пространство. Брод капетана Хадсона спустио се на југ више од 600 миља.

Брзо је прошло кратко лето. Ледени покривач окувао је залив и почело је дуго, изнуравајуће зимовање. У пролеће, чим се вода ослободила леда, „Дискавери“ је кренуо даље на југ.

Међу посадом расло је незадовољство. Сувише је строг и упоран био капетан, превршио је тражио од својих људи — исто онолико колико и од себе. Убрзо се незадовољство претворило у отворену непослушност.

Једног од бунтовника Хадсон је искрцао на прво острво на које су наишли, али се стање није поправило. У јуну 1611. на броду је избила побуна. Бојећи се да ће морати да још једну зиму проведу на броду, морнари су се обрачунали с капетаном. Везаног Хадсона просто су убацили у један чамац заједно с малолетним сином и шесторицом његових оданих морнара. Једном крманошу, неком Бајлону, запретили су да ће га обесити о катарку ако не узме курс према Енглеској. У јесен је „Дискавери“ стигао у Лондон. Морнари-бунтовници нису били кажњени, чак ни укорени. Није био учињен ниједан озбиљан покушај да се Хенри Хадсон и његови сапутници пронађу.

Слава је дошла после смрти. Река чије је ушће Хадсон погрешно сматрао за почетак морског пута за Јапан, названа је Хадсоновом реком. Мореуз који је касније открио морепловац Форбиш такође је назван Хадсоновим именом. И, најзад, залив који је постао капетаново последње пристаниште, зове се данас Хадсоновим заливом.

Та мала књига унела је праву револуцију у области издавачке делатности. Потпомогнута филмским приказивањем дела из литературе и телевизијским емисијама рађеним по делима класика лепе књижевности, она у последње време у већој мери доприноси популаризацији озбиљне књижевности од учених предавања и студија. Целна књига је преко ноћ постала најопаснији противник јевтине забаве, коју пружају лоши авантуристички романи и криминалне приче.

Пример „Изгубљених илузија“ од Балзак говори за себе. Тај мање познати роман деценијама се у Француској продавао у тиражу од 7.000 примерака годишње. Кад је по њему урађена телевизијска емисија која је приказана у четири наставка и коју је видело 12 милиона гледалаца, штампана је целна књига „Изгубљених илузија“ и — за непуну годину дана продато је 220.000 примерака!

Слично се догодило и са стручном и историјском књигом „Суђење Лују XVI“ од Жилијара. До тада мало популарно и познато дело разграбљено је у огромном тиражу целне књиге после телевизијске емисије „Камера истражује прошлост“ посвећене смрти Робеспјејера.

Да је неки издавач у Француској само пре 15 година покушао да штампа „Илијаду“ или „Одисеју“ у 15.000 примерака, прогласили би га лудим а за уложени новац рекли би

ПРИЈАТЕЉ У ЦЕПУ

да су паре бачене кроз прозор. Међутим, од 1961. године продато је 152.000 примерака „Одисеје“ штампане у целном формату а од 1963. године 68.000 примерака „Илијаде“. Познати Золин роман „Звер-човек“ се до 1956. године продавао у Француској у свега 1.500 примерака годишње. Од 1956. године француска читалачка публика је купила 413.000 књига романа „Звер-човек“ штампаног у целном формату. У истом издању је за десет година продато 450.000 примерака Стендаловог романа „Црвени и црни“, 490.000 примерака „Збогом оружје“ Хемингвеја, 553.000 примерака Сартровог романа „Прљава руке“ и милион примерака Камилеје „Ку ге“.

Широка читалачка публика не ограничава се само на лакшу литературу и лепу књижевност. Филозофска и научна дела која су се од пре четири године почела појављивати у издањима целне књиге постигла су незапамћен успех. Тако је продато 115.000 примерака филозофске расправе „Разговори“ од Декарта и 75.000 књига Шарденовог дела „Место човека у природи“. Колико је филм допринео популаризацији литературе показује Арноова „Надница за страх“, која је после чувеног филма са Ив Монтаном у главној улози продато у 480.000 примерака. Целна књига осваја својом јевтиношћу. У Француској се за свега два франка може добити књига од 200 страни-

ца, која у издању нормалне величине стаје шест пута више. Укупно је у Француској продато 1963. године око 25 милиона примерака целних књига, а прошле године 28 милиона док се предвиђа да ће већ 1970. године њихов тираж достићи 50 милиона. У Енглеској где целна књига постоји од 1933. године сваке године се објави 1.100 нових дела која се продају у 70 милиона примерака. На челу списка „милионера“ целних књига у Француској налази се Сартр чија су дела штампана у 3.500.000 примерака, а за њим следе Пјер Беноа са 3.160.000 и Колет са 3.100.000 примерака.

Од када се појавила целна књига, књижевна дела продају се у трафикама, на ули-

цама и сајмовима. Читају је сви. Готово све станице света преплављене су „Дневником Ане Франк“, продавци новина растурају дела Франсоаз Саган а дела угледног француског писца Сен Егзиперија продају се на тржницама. Овој промени читалачких навика радују се исто тако писци. Тако је председник Де Гол лично захвалио издавачу целне књиге који је његове мемоаре продато у 320.000 примерака. Некада је Марк Твен говорио да је класично дело оно које би сви волели да су прочитали али које нико неће да чита. Данас добре књиге читају сви. Треба им само омогућити да их набаве по приступачној цени.

У близини села Мушинца,

које лежи на падинама планине Ртња у источној Србији недалеко од Сокобање налази се необична, дубока крашка јама позната под именом Леденица. Први писани подаци о овој јами потичу још из 1836. године. Отвор јој је испуњен снегом и ледом и налази се на дну једне велике вртаче, испод врха Гола Глава високог преко 1100 метара. Од отвора ка унутрашњости, кроз дебеле наслаге кречњака, пружа се 60 метара дугачак и три до четири метра широк канал под нагибом од око 60 степени. Крајњи — најдубљи део канала проширује се и има изглед простране пећинске дворане. Дно дворанице захвата површину од 15 до 20 квадратних метара, потпуно је заравњено и покривено дебелим слојем леда. Таваница ове просторице лепо је засвођена и диже се пет до осам метара изнад ледом покривеног дна.

У зимској половини године у најнижем проширеном делу Леденице акумулира се огромна количина снега и леда, који настаје залеђивањем воде која се цеда кроз кречњак. Одлично изолована од топлог спољашњег ваздуха, на њеном дну непрекидно владају ниске температуре, те леда има и у најтоплијим летњим месецима. Са таванице висе кратки и танки ледени стаљактићи, док се са пода дижу нешто масивнији и виши ледени стаљактићи. На својим теренским проучавањима Јован Цвијих је у Леденици 1891. године нашао један ледени стуб који је постао срастањем стаљакмита и стаљактита. Стуб је

ЛЕДЕНИЦА НА РТЊУ

био висок осам, а дебео два метра. Истраживач и путописец Ами Буе, пратећи 1836. године кнеза Милоша на једном путовању кроз источну Србију, посетио је Леденицу на планини Ртњу и касније је помињао у својим записима. Показивању Ами Буеа у време

његове посете лед из Леденице је вађен и ношен у Ниш. Тако је то трајало све до двадесетак година док су електрични фрижидери још били реткост. Лед из природног „фрижидера“ је вађен и ношен у Сокобању и Ниш за потребе болница, механиција и др.

Леденица на Ртњу је провредна туристичка атракција, те је туристи радо посећују. Међутим, унутрашњост Леденице није уређена за посете па се туристи морају задолжити само разгледањем с површине.

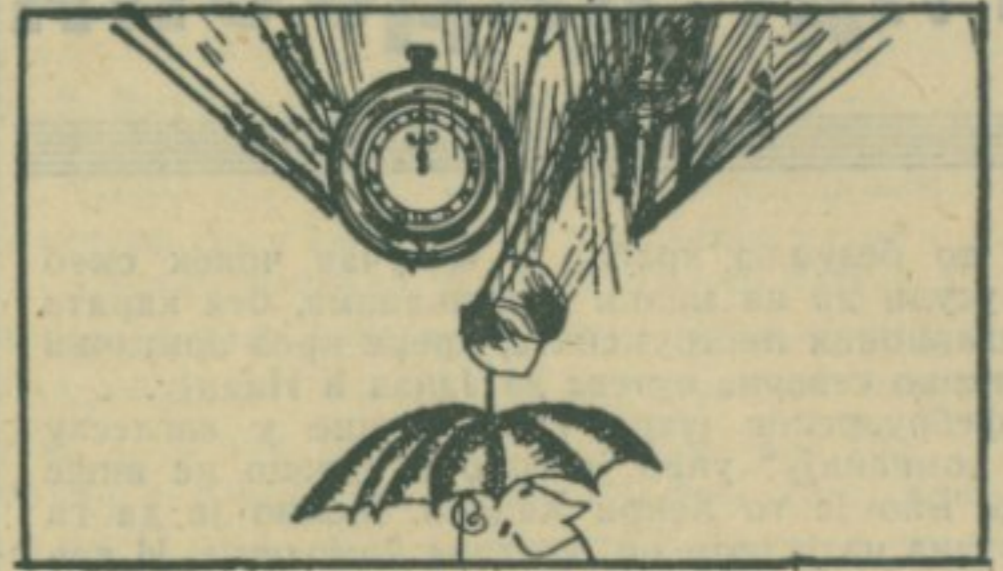
У ВРЕМЕ РОБОТА

— ЗАМИСЛИ САМО! УМЕСТО ДА НАМ КУПИ ХЛЕБА И ШУНКЕ ДОНЕО ЈЕ ЗА СЕБЕ НОВЕ БАТЕРИЈЕ!

НОВОГОДИШЊИ КОКТЕЛ

У новогодишњој ноћи Немци састављају временску прогнозу за читаву наступајућу годину. То се ради помоћу обичних главица лука. На сто се поређа дванаест главица — по једна за сваки месец у години. Свакој главици најпре се одсече „реп“, и на том месту се направи мало удубљење у које се сипа со. Кад часовник откуца поноћ — прогноза је готова. Главице које су „појеле“ сву со означавају кишне месеце, а оне у којима је остало још соли — суве.

У италијанским градовима у тренутку сусрета старе и нове године они који се затекну на улици треба да буду веома опрезни и да се добро чувају: последњег минута старе године, Италијани по старом обичају избацују кроз прозоре стари намештај и све непотребне ствари, које су се током дванаест месеци нагомилале у кући.

У Јужној Африци се истовремено с наступањем Нове године слави и Дан обиља. Сви припадници једног племена искупе се на великој пољани и поређају у полукруг. Ни кашљуцање ни уздаси не нарушавају свечану тишину. Наједном на средину истрчава поглавица племена. Он најпре изведе обредну игру а затим баца на земљу зrelu тикву. Тиква се разбија на комаде и у том тренутку из свих грла се разлегне радосни крик: почиње Нова година која ће донети нову, обилну жетву.

Сваке године 8. јануара у грчком селу Моноклисија власт прелази из руке мушкараца у руке жена. Тога дана жене обављају оне послове који се сматрају „привилегијом“ мушкараца: кољу кокошке, питеме зечеве и јагњад и седе у кафанама уз чашу вина. Представници „јачег“ пола прихватају се тог дана шерпи и лонаца, метли и дечјих пелена, тешећи се при том да владавина жена траје само један дан.

Међу француским виноградарима постоји веровање: вино је као какво живо биће које има душу и не воли да га забораве. Због тога у новогодишњој ноћи ниједан добар виноградар неће пропустити да посети свој подрум и чашом пуном вина три пута куцне у свако буре као да хоће да каже: „Драго вино, нисмо те заборавили!“

Пре но што откуца поноћ житељи Хаване напуне бокале и друге посуде водом. И када се обе казаљке часовника нађу на 12 и Нова година наступи, они изливају воду кроз прозор. То значи да се стара година завршила и да јој сви желе срећан пут, чист и јасан као што је вода. Кад поноћ почне да откуцава сваки Кубанац треба да уз сваки ударац часовника поједе по једно зрно грозђа. Дванаест удараца — дванаест зрна грозђа.

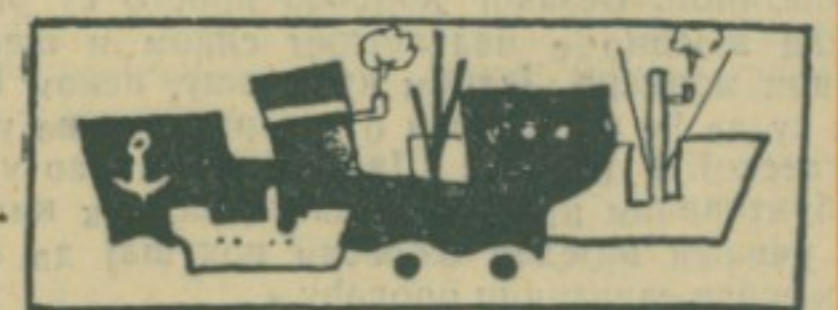
На дан испраћаја старе и дочека Нове године Шкотланђани, чија је штедљивост одавно постала пословична, отварају врата својих домова и свако, познаник или намерник, може без позива да уђе у сваку кућу где га дочекују као драгог госта.

Индијанци из племена Навахо дочекују Нову годину на дан зимске краткодневнице — 22. децембра. Нова година се дочекује на шумском пропланку. Индијанци у белим оделима с лицима украшеним белом бојом играју око огромне ватре. Шеснаест мушкараца доносе у великој корпи јаркоцрвену лопту. Уз лагане и озбиљне звуке музике лопту помоћу ужета дижу на висок стуб. Тада се разлегну крици: „Родило се ново сунце! Нова година!“

Свечаним звуцима сирена поздрављају наступање Нове године сви бродови који се нађу укотвљени у лукама Холандије. На празничну трпезу домаћице износе специјалне крофне са сувим грозђем, које се справљају само једном годишње.

АЛБЕР КАМИ:

Деца овог века

Тотоов и Марселов отац био је пре свега практичан човек. Деца треба поклањати само корисне и поучне играчке! — тврдио је. Због тога су уочи Нове године Тото и Марсел добили на поклон картонску кутију на којој је златним словима било наштампано: „Деца штампарија“.

У кутији је било све што је потребно да би се издавале праве новине — чак и мала машина за штампање.

На новогодишњу вечеру Тотоови и Марселови родитељи позвали су, као и увек, чика Цезара и тетку Урсалу. Читава породица је већ седела за празничном трпезом — само Тото и Марсел није било.

— Дечаци ће несумњиво по стати изврсни париски новинари: цео дан се нису макли од своје штампарије — казала је мама.

У том тренутку у собу су улетели Тото и Марсел. У рукама су носили пакете новина — правих новина — које су још мирисале на штампарску боју, а које су они сами одштампали. Подражавајући уличне продавце новина, малишани су викали:

— Купите новине „Деца овог века“. Купите вечерње издање новина „Деца овог века“. Специјално новогодишње издање! Сензационална раскривања...

— Шта то треба да значи? — запитао је тата.

— Продајемо новине које смо штампали у сопственој штампарији.

Одрасли, заинтересовани, за дубили су се у читање. На првој страници био је уводни чланак:

ДОСТА!...

И деце стрљечење има граница. Већ две године како више не верујемо у приче о Деда Мра

зу. Чему та комедија недостојна савремене деце, деце века науке и прогреса?! Зато још једном: доста! Не дамо више да нам пуне главе глупим причама!...

Родитељи су се узнемирено згледали. Наједном је чика Цезар, тешко дишући, прокрљкао:

— То је срамота, клевета! И прстом је показао на чланак:

СУДСКА ХРОНИКА

Пре двадесет година наш чика Цезар био је осуђен због огрешења о јавни морал. О томе је ових дана причао наш тата. Казао је мами: „Тај стари расушник требало би да престане с давањем моралних поука свуда и свима!“

Уто је с дивљом криком скочила од стола тетка Урсала!

— Ужас! Какав безобразник! Све ћу вас избрисати из свог тестамена.

Ево шта је прочитала тетка Урсала:

ЧИТУЉА

Тата је изјавио да ће о свом тронку приредити велику пијанку оног дана кад тетка Урсала буде сахрањена.

Несрећни тата само је небезбедиво прошапутао:

— Пред децом никад ништа не треба говорити.

И онда је почео да виче. Та тата, чика Цезар, мама, тетка Урсала, сви су углас викали кад је у собу улетела кухња помомница, дерући се:

— Мадам! Месје! Пред куком... гомила људи. Гурају се и отимају о новине које Тото и Марсел бацају с балкона.

ДЕДА МРАЗ ОДГОВАРА НА ПИСМА

Пред новогодишње празнике многа деца у свету, нарочито она мања, пишу писма Деда Мразу. Јер верују у његово постојање — молећи га да им испод новогодишње јелке остави ову или ону играчку. Та писма остају без одговора а родитељи се обично побрину да уместо Деда Мраза испуне деци њихове жеље.

Тројици поштар из Немачке пала је на ум мисао да успоставе чвршћу везу преко писма између деце и Деда Мра

за и омогуће деци да добију одговор на своја писма. Додуше, то није одговор у правом смислу речи већ нека врста поштанског жига с ликом Деда Мраза и натписом „Деда Мразова пошта“. Деца пише и карте адресоване Деда Мразу и упућена на одређене адресе — Небеска врата 2167 или Село жеља 305 — враћају се малим пошиљачима с Деда Мразовим жигом као „доказом“ да је он писмо примио и прочитао...

Дан вина и ружа

Људи су почели да празнују наступање Нове године веома давно, чим су створили прву поделу времена на године и годишња доба. Код разних народа тај празник је слављен у различито доба године. Стари Словени, који су се претежно бавили земљорадњом, славили су почетак Нове године првог дана јесени, стари Римљани исто као и ми данас — 1. јануара. Тај дан они су називали „почетком грађанске године“. За Римљане је први јануар био дан повољних и срећних знамења. На дан „почетка грађанске године“ Рим-

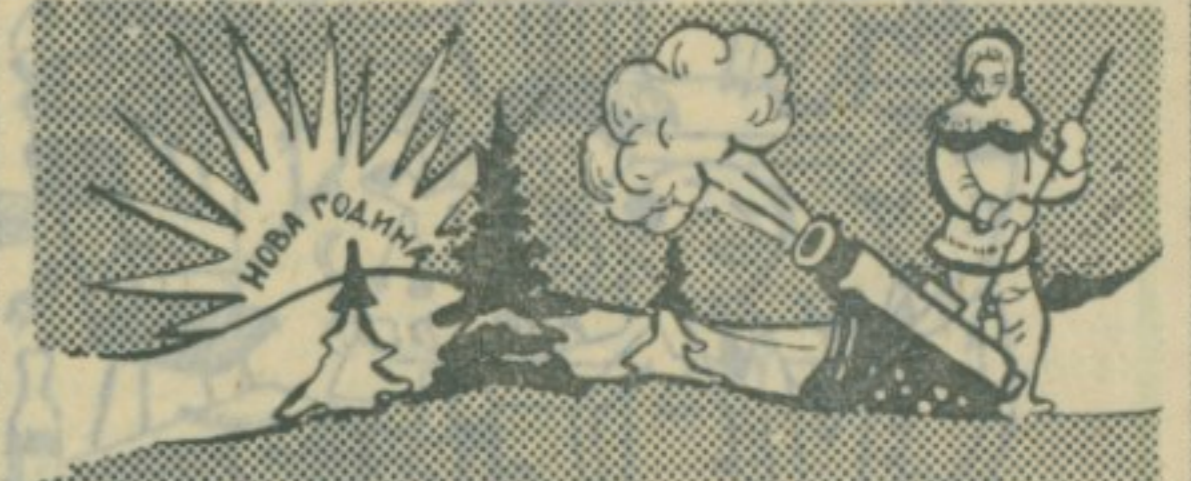
љани су приређивали церемонију приношења жртви двоглавом богу Јанусу остављајући у подножје његових кипова месо, плодове и цвеће. Поред тога сваки слободан Римљанин био је обавезан да 1. јануара однесе неки дар свом заштитнику — ако га је имао — или просто неком свом суграђанину који је уживао опште поштовање.

У Француској се све до 1556. године новогодишњи празник поклањао с верским празником Ускрсом, док је у Englesкој до 1752. године први дан нове године био 26. март. Стари Персијанци изабрали

су за почетак нове године пролећну равнодневицу и тај дан су називали „даном вина и ружа“. Сличан празник постоји и данас код муслимана, зове се Новруз и прославља се бучно и весело. Према једној старој легенди митски персијски цар Цемшид једном је на дан летње равнодневице приредио неку врсту ватромета и све своје сроднике и дворане даровао том приликом по једним кокошким јајетом као симболом зачетка новог живота. И данас становници Ирана, дочекују Нову годину, дарују један другог јајетом, пуцају из пушака, приређују ватромете и шаљу познаницима и пријатељима нарочите колачиће у мешене од брашна, шећера, масла и воћа.

ЧЕСТИТКЕ СА ОНОГ СВЕТА

Око сто педесет особа из разних земаља опет ће за Нову годину добити честитке од неког португалског дипломате који је умро још пре неколико година. Дипломата је очигледно био оптимиста: веровао је да ће дуго живети па је дао да му се израде новогодишње честитке за сваку годину све до 1986. Извршиоци његове последње воље савесно их, пред сваку Нову годину, одашњу према списку који је дипломати служио као подсетник, мада су неке особе са тог списка у међувремену умрле.

ПУЦАЊ У ПОНОЋ

Обичај да се у новогодишњој ноћи пуца из пушака, да се бацају „бомбице“ и уопште ствара бука потиче из старог Сијама где су пу

цњевима, виком и трескањем желели да уплаше и отерају зле духове старе године.

ДЕДА МРАЗ - ХИЉАДУГОДИШЊАК

Седобради Деда Мраз има више од хиљаду година. У току свог дугог века он је мењао и изглед и име. Његов праљик био је у дубокој древности пагански бог хладног северног ветра. Народне приче нам говоре да је тај бог почетком сваке зиме затварао у свој ледени дворца златокошу лепотицу Сунце и пуштао је на слободу тек кад наступи пролеће.

Касније се у народним причама разних народа почео појављивати Мраз или Студени, у почетку у лику дива-ковача који ледом окива реке. Време је протицало и ковач дивовске снаге постепено се претварао у Деда Мраза прелазећи из паганске религије у хришћанску, а из ње у царство бајки и деце маште.

ДО ОЛИЛО СЕ У... ДОГОДИЛО СЕ У... ДО ОЛИЛО СЕ У...

...Тексасу. Мери Цекис желела је да својим пријатељима пошаље као честитку за празнике снимак своје куће у снегу. Да би сунчани пејзаж заменила снежним, унајмила је апарат за распршивање нарочите пене. За тридесет минута апарат је изабацио 3.600.000 литара пене што је ексцентричну жену коштало око пола милиона динара.

...Њу Џерсију. Једна велика робна кућа желела је да на њену приредбу намењену најмлађим муштеријама Деда Мраз стигне хеликоптером. Али, дозвола за то није добила јер се према правилнику ваздухопловног гарнизона хеликоптер сме употребити само „за веома знамените личности“. Деда Мраз је морао да се задовољи класичним санкама.

...Есексу. Пат Мојнихен зажелела је да пред новогодишње празнике реновира стан али никакко није могла да се одлучи како да омала зидове. Љута на саму себе треснула је о зид пун тањир пириначане каше и — открила како та маса декоративно делује. За празнике ће њен стан бити улепшан мешавином пиринча и молерских боја.

...Охају. Марри Хозер тачно зна у којем је тренутку пала на возачком испиту. Прегазила је свог испитивача када је он затражио од ње да склони кола са тротоара на који се испела са оба десна точка и да прописно паркира између два аутомобила која су ту већ стајала. Срећом, испитивач је само лакше рањен.

...Лос Анђелосу. Џини Тејлор и њена глава ставили су лекаре пред засад нерешиву загонетку. Наиме, из њене главе одјекну неке куцкање које се сасвим јасно чује. Куцкање се појављује само кад Џини Тејлор говори и њени саговорници не знају кога (или шта) да слушају: њу или тај звук. А Џини Тејлор воли да говори...

...Чикагу. После дваесточасовног тражења нашли су Ени Бауден 15 километара далеко од њеног стана, на једном споредном ауто-путу. Полицијцима који су је нашли изјавила је да је хтела само мало да се промета и да не разуме због чега је је око тога требало дићи толику узбуну. Ени Бауден је недавно навршила 107. годину.

...Сједињеним Америчким Државама. Влада је недавно објавила да ће њен уред за риболов и лов на крупну дивљач убудуће поштом слати пакете са целим бизонима и јеленима. На тај начин влада жели да се реши вишка одстрењене крупне дивљачи. Цена за целог бизона је око 300.000 динара а за јелена упола мање.

...Илиноису. Хуард Гудрич одвео је свог једанаестогодишњег пса јазавичара „Фрица“ очном лекару. Када је утврђено да је пас кратковид, Гудрич је захтевао од лекара да му да наочаре али не обичне већ такозвана контактна сочива која се стављају директно на очну јабучицу. Тиме Гудрич намерава да псу „чини живот опет веселим“.

ОТВОРИ ОЧИ

Уочи Нове године наш сликар је био у гостима код својих пријатеља. Он није био једини гост. Ипак, гостољубива домаћица свакоме је припремила изненађење и у поноћ разделила поклоне. На првом цртежу нашег сликара види се јелка и поклони око ње. На другом цртежу је та иста јелка али после дељења поклона. Можете ли да пронађете које је предмете домаћица разделила као поклоне?

Одговор:

Уочи Нове године наш сликар је био у гостима код својих пријатеља. Он није био једини гост. Ипак, гостољубива домаћица свакоме је припремила изненађење и у поноћ разделила поклоне. На првом цртежу нашег сликара види се јелка и поклони око ње. На другом цртежу је та иста јелка али после дељења поклона. Можете ли да пронађете које је предмете домаћица разделила као поклоне?

ИСТОРИЈСКА ЗАГОНЕТКА

На пакленој врућини око 300.000 војника борило се читав дан. На крају дана надмоћнија војска погинула је противничку. Битка је била одлучна. На бојном пољу лежало је преко 30.000 мртвих и рањених. Призор је био ужасан. Чак и окорели ратници нису могли да остану равнодушни на запамагање рањеника. Неки тридесетогодишњи трговац који се случајно затекао на бојништу описао је у једној књизи призор који га је страховито потресао:

„Поглед на бојно поље које је притискивао све већи број погинулих био је страхан али је још ужасније било морати гледати страдања рањених. У оближњим местима у црквама и манастирима, у кућама и двориштима, на улицама и шеталиштима, укратко на свим иоле погодним местима, уређени су провизорни ратни лазарети. Али, није било ни воде ни хране и рањеници су умирали не само од страшних орана, већ и од глади и жеђи“.

учествовао у спасавању и неговању рањеника. Три године после ове битке појавила се његова књига која је узбудила читав свет и довела до стварања једне данас веома познате међународне организације. Која је то битка била и како се зове трговац који је описао њене ужасе?

Одговор:

У историји је овај ратни призор описан у књизи „Трговачки призор“ од стране трговца који се зове Роберт Смит.

Фривуд и непунолетни Карлос и његова жена, која је била из Англије, били су у то време у Африци. Карлос је био у Африци да се састане са својим пријатељима. Карлос је био у Африци да се састане са својим пријатељима. Карлос је био у Африци да се састане са својим пријатељима.

СКРИВЕНЕ ИГРАЧКЕ

На цртежу који изгледа као бесмислена збрка дебљих и танких линија крије се десет играчака. Можете ли да нађете свих десет играчака?

Одговор:

Балон, жирафа, слон, педал, мекана играчка, лупина, лупина, лупина, лупина, лупина, лупина.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

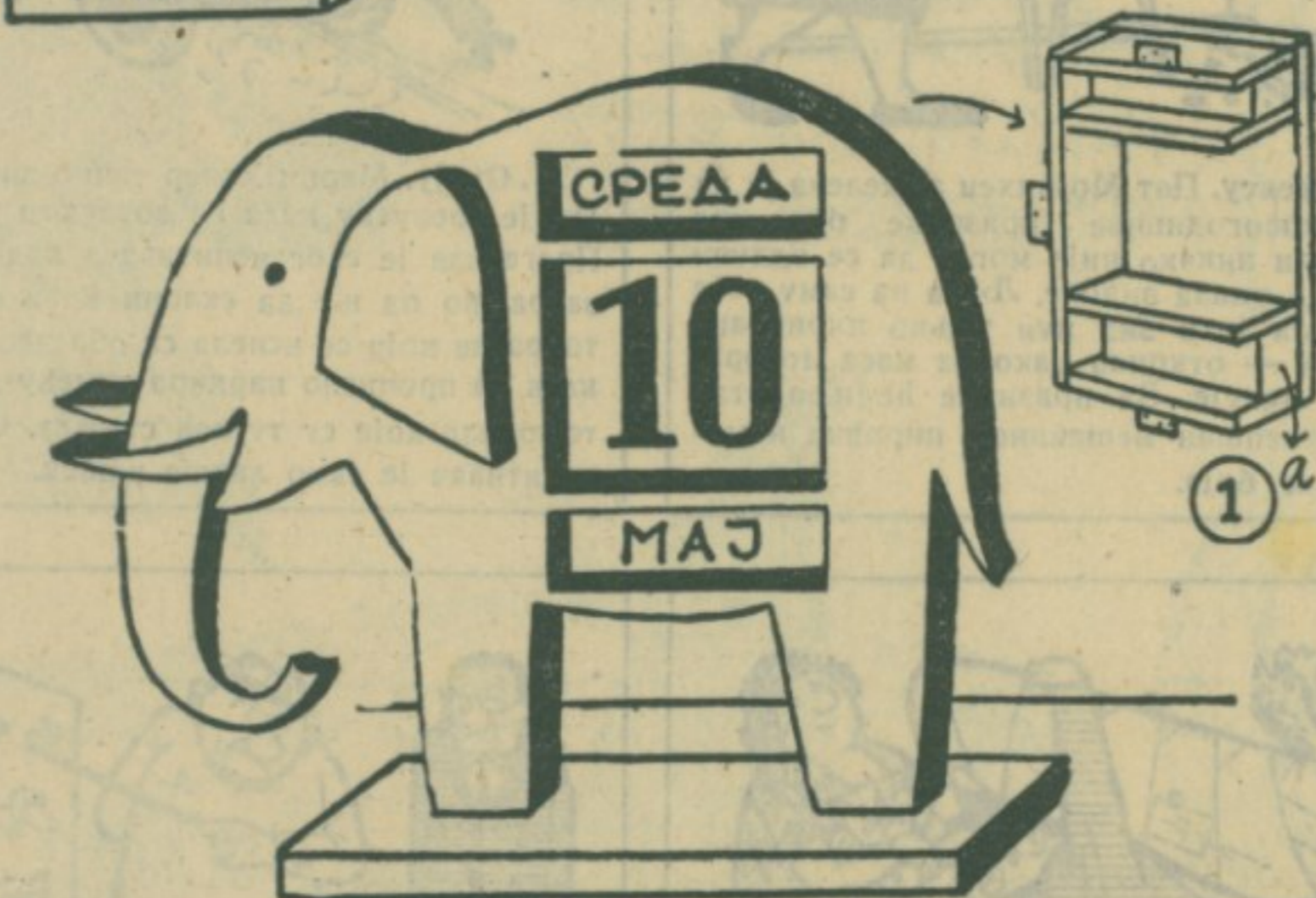

Нашим најмлађим читаоцима биће свакако драго ако буду могли да сами насликају Деда Мраза. У томе смо им само мало помогли: наш илустратор га је нацртао а малишанима

препустио да га обоје. То им неће бити тешко. Поља обележена бројем 1 треба обожити црвено, бројем 2 — ружичасто, бројем 3 — црно, бројем 4 — сиво, а бројем 5 — жуто.

НАПРАВИ САМ

МАЈ СЛОН КАЛЕНДАР

За који дан почеће нова календарска година. И вама ће бити потребан нов календар. Предлажемо вам да га сами направите: бие оригинални од оних који се продају на улицама и у књижарима и причиниће вам веће задовољство тиме што сте га начинили сопственим рукама. Слона изрежите од шпер-плоче. Ноге слона углавном нете у постоље од дашчице на којој ћете тестерицом начинити два отвора. На телу слона такође ћете начинити три отвора-прозорчића на којима ће

моћи да се види дан, датум и месец. На цртежу да сно (обележен је бројем 1) налази се „терет“ који ће слон носити на својој задњој страни. То је у ствари нека врста сандучета са три преграде у којима ће се налазити картончићи са именима дана у месецу, датумом и именима месеца. Њих ћете или сами исписати или их можете изрезати са неког старог календара. Цело сандуче причврстите за полеђину слона помоћу 3

мале металне шарке какве се могу купити у свакој гвозђарској радњи. Траке са исписаним данима и месецима направите нешто дужи, тако да им се један крај (обележен словом 6) може савити и причврстити или залепити са стране (обележене словом а) у одговарајућој прегради. Готовог слона обожте по свом укусу. Чак иако се одлучите за црвену боју нећете погрешити: слон до душе неће по боји личити на своје живе сроднике, али ће зато вашу собу учинити ведријом и веселијом.

«Слатке» чизме

У неким земљама деца стављају испод јелке своје ципелице или чизмице да би их на новогодишњи празник нашла — пуне поклона. На нашем цртежу је шест таквих чизмица већ напуњених даровима. Од њих 6 само су две потпуно исте. Које?

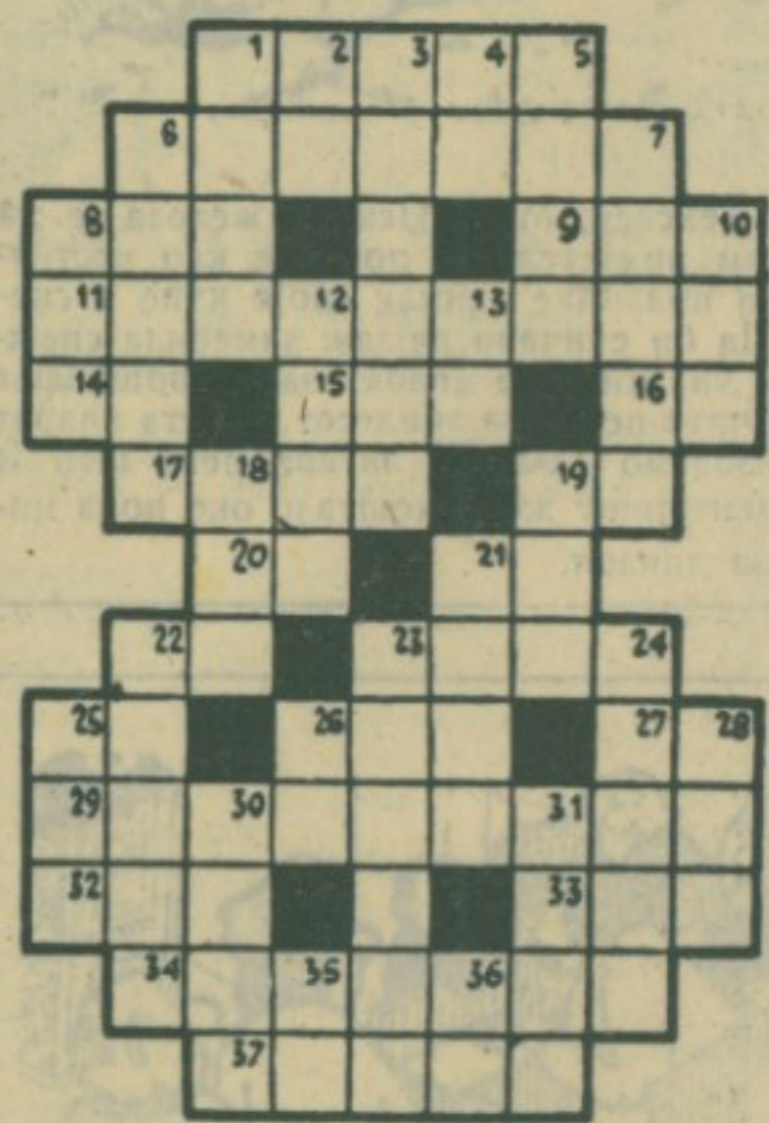
Одговор:

Прва у другом реду и последња у првом.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) назив за широке народне масе у старом Риму, 6) хранљива биљка, 8) црна креда, 9) спортска екипа, 11) наметање воље једне личности другој, 14) два сугласника, 15) опак, 16) врста першунa, 17) бог љубави код старих Римљана, 19) историјско место у Малој Азији, 20) спев, 21) хемијски знак за калај, 22) иницијали америчке филмске глумице („Хуарез“), 23) ограда, 25) предлог, 26) црногорско коло, 27) хемијски знак за иридијум, 29) прва представа, 32) спис, 33) енглески филозоф (Пон), 34) чланови једне уметничке групе, 37) сипња.

ка („Ивакова слава“), 36) два иста слова.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) картел, 6) бокс, 7) тај, 9) ума, 10) ваза, 11) рб, 12) Арпад, 13) мит, 15) лала, 16) анода, 18) ар, 19) ако, 20) Е(мил) Зола, 21) Итака, 23) ал, 25) сој, 26) лира, 28) тр, 29) јелен, 30) рит, 32) Пина, 33) Акра, 35) рис, 36) Андрић. Усправно: 1) комбинаторика, 2) Ака, 3) рс, 4) етапа, 5) Лаза Лазаревић, 6) Еурпа, 8) Јадар, 10) Врла, 14) Токја, 17) Док, 21) Истра, 22) Алеп, 24) Дана, 27) Илири, 31) трн, 34) ад

БАТАЉОН ХЕРОЈА

Мајор Владимир Федорович Њесторов командовао је једним батаљоном Црвене армије чији су сви борци, за успешно форсирање Дњепра, одликовани Орденом хероја Совјетског Савеза.

Октобра 1943. године батаљону мајора Њесторова по одлуци Војног савета 65. армије, у присуству команданта армије генерала Батова, додељена је прелазна црвена заставица, као најбољем у 65. армији. Примајући заставу борци и командири су се заклели да ће оправдати ово високо ратно признање.

Те ноћи у батаљону нико није ока склопио. Очекивали су наређење да заплове немирним Дњепром, на другу обалу, на којој се непријатељ читав месец утврђивао. Над Дњепром је почело да свиће. Магла је још била ниска над реком. Супротна обала Дњепра изгледала је потпуно пушта, а зирани су се обриси њених окомитих и неприступачних планина.

Батаљон мајора Њесторова изашао је из склоништа на обалу. Командант је још једном погледао на сат, а затим наредио да се чамци спусте у воду. Борци су се укрцали у чамце и запловили немирним таласима. Чуло се само тихо ударање весала, команде су се преносиле шапатам.

Са заставом на јуриш

Десетак минута касније, десантни чамци личили су на многобројна пловећа острвца. Борци држе прст на окидачу, сваког тренутка се очекује команда за отварање ватре. На средини су Дњепра. Одједном из магле засветле две стине ракета у свим бојама. Непријатељ је на другој обали био будан. Митраљези и топови су проломиле тишину.

Дњепар-кључа од непријатељских рафала и експлозија топовских граната. Док река носи погођене чамце, батаљон плива према обали, у сусрет немачким митраљезима. Изнад њих чује се бука авиона, а затим светлећа бомба, закачена о падобран осветли цео батаљон. Борци капетана Бесценова

у продрог је дубоко у непријатељске ровове. Мајор Њесторов је у првим редовима јуриша. Непријатељска резерва, која је требала да пређе у противнапад, окренула се од обале и бори се са групом бораца који су јој зашли иза леђа. Ово су били одлучу

јући тренуци битке за леву обалу Дњепра. Са видика одједном нестале црвене заставе. Борци су се за тренутак поколебали.

— Застава! Застава!... — повика Њесторов, и потрча према борцу који је пао смртно погођен. Видели како кроз кишу куршума трчи у напад борци се подигоше и као један потрчаше. Командант узе заставу из руке погнутог борца и предаде је Шакирову. Борци Харламов, Јурјев и остали пођоше за њим на јуриш. Радио-станица је одлетела у ваздух. Непријатељ је све јаче тукао, везе са десном о-

се по сваку цену одрже овде док стигне главнина армије. Батаљон се укопао и учврстио за кружну одбрану. Непријатељ је нападао са свих страна, али је обала остала слободна за друге борце.

Капетан Бесценов је одбранио положаје свога вода, али је и сам тешко рањен. На његово место је дотрчао батаљонски писар Григориј Лумпов и повео борце у напад. Непријатељ је опет одбијен. Према рањеном Волкову потрчала је група Немаца. Вођник Николај их је одбио и успео да довуче командира до заклона. Опет борба прса у прса. Немци покушавају да батаљон одбаце на саму обалу и да га ту униште. Мајор Њесторов је стално са борцима и тамо где је најкритичније. Лице му је потамнело од барута и прашине.

— Идржаћемо! Повлачења нема — каже им Њесторов! Морамо се одржати до мрака.

До ноћи је повремено било и затишја. Мајор Њесторов је разговарао са борцима. Предложио је опет напад. Сви су прихватили. Око поноћи, допузали су до непријатељских ровова и изненада напали. Борба се поново распламсала. Немци су одступили опет стотинак метара. Њесторов је по слао курира да обавести команду армије о исходу борбе. Генерал Батов, командант 65. армије, наредио је да дивизије крену у напад. И Дњепар је пре сванућа био прекривен десантним чамцима. За Њесторовљевим батаљоном стигло је десетак хиљада бораца.

Тридесетог октобра 1943. године, батаљон мајора Њесторова стајао је у строју. Највиши руководилац фронта прочитао је указ Президијума Врховног совјета и мајору Њесторову и свим његовим борцима доделио златне звезде хероја Совјетског Савеза. То је био једина батаљон Совјетске армије чији су борци и старешине прошлог рата сви били хероји Совјетског Савеза.

Владимир Федорович Њесторов је данас пуковник и предаје у Војној академији.

Десте ни ветрину

... бува увек скаче уназад и дочекује се на задње ноге.

... готово све особе које муцају певају без икаквог замуцкивања.

... у планинама у околини мексичког града Колима град пада већ ома често. Становници тих крајева скупљају у бурад зрна града и продају га у граду као лед за старинске хладњаке.

... први амерички патент потписао је 1790. године председник Џорџ Вашингтон. Неки проналазач тражио је законску заштиту за свој метод справљања сапуна.

... више од половине слатке воде на Земљи отпада на пет великих језера на граници између Канаде и Сједињених Америчких Држава.

ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

КОРИСНИ КРИЛАТИ ПРИЈАТЕЉИ

Подаци и запажања истраживача који спрљиво изучавају сложене међусобне односе између различитих живих бића веома су интересантни. За пример узмемо однос између птица и инсеката. Свима је познато да су инсекти омиљена храна великог броја птица. Неке птице у својим „деловницима“ редовно имају само одређене врсте инсеката, друге нарочито много инсеката хава тају у доба када прехранују младунце.

По подацима Мекленбургске у Средњој Азији једна аска колонија чворака уништи у време гнезбења (које траје око месец дана) око 100.000 скакаваца дневно! Али ти исти чворци после периода прехранивања младих просто јуришају на трешње и друго приспело воће, наносећи при томе знатну штету човеку. Отуда стварна корист од ових птица још није утврђена.

По подацима које је у околини Новосибирска прикупио М. Зверев птици једног јединог гнезда црног чворка добили су од својих родитеља за пет дана 796 гундела, 160 њихових ларви, 27 трдокрилаца из групе Flatyidae и њихових 12 ларви. Интересантни су подаци Н. Куротњева који је утврдио да кукави

ца само за један час уништи понекад и до 100 гусеница што није за потцењивање кад знамо да гусенице губара на носе милионске штете нашим шумама. Птица црвенперка (Phoenicurus) поједе у току лета и до милион инсеката а годишња количина инсеката коју утамаји једна птица из фамилије краљица (Regulus regulus) достиже цифру од 4 милиона. Такође је утврђено да једно легло птице мухарице у току лета истреби десетине хиљада штетних инсеката. Вредан пажње је податак добијен на територији једног забрана у близини Црног мора где се гнезди око 60.000 галебова и извесних птица из фамилије чигри. Оне само у току једног дана униште око 12.000 инсеката, а за 4 летња месеца око 1.500.000 кг штеточина.

Према подацима из једног другог посматрања утврђено је да јато гачаца у току једног дана очисти од скакаваца

територију од око 6 хектара. Међутим, исто је тако чињеница да ове птице радо обилазе и засејане површине, хранећи се посејаним семењем.

Већ само ових неколико поменутих примера показује да је улога птица у природи врло значајна, јер оне добрим делом онемогућавају масовно размножавање штетних инсеката, а то је од непроцењиве користи за човека. Али птице су корисне и због неких других навика, пре свега у својој исхрани. Извесне врсте биљака расејавају се искључиво уз њихову помоћ. Тако на пример птица из фамилије врана — крдаљка (Nucifraga) снажним кљуном разбија огромну количину кедрових плодова (орашчића), пре што их затрпа као резервну храну у земљу. На овај начин она расејава ово корисно дрво.

Дроздови, свилорепе (куга-

ре), свраке, грмуше, тетреби, лештарке и многе друге птице имају нарочито велику улогу у расејавању неких биљака као што су: оскоруша, три, малина, купина, боровница и многе друге. Занимљиво је да семење ових биљака, пролазећи кроз органе за варење птице не само да не губи кљивост него је чак и повећава. Ове птице на тај начин већ вековима врше расејавање поменутих биљака и

сасвим је сигурно да није њих да би природа имала другачији изглед. Извесне птице врло успешно истребљују мале штетне глодаре. Многе врсте дневних и ноћних грабљивица хране се често искључиво штетним глодарима уништавајући их у великој количини. Поменимо само неке од ових корисних птица: мшнар, орао, јастреб, соко, сова и друге грабљивице. Према једном посматрању

у западном Сибиру соко је до

носио сваког дана својим младима око десет глодара (углавном мишева и текуница).

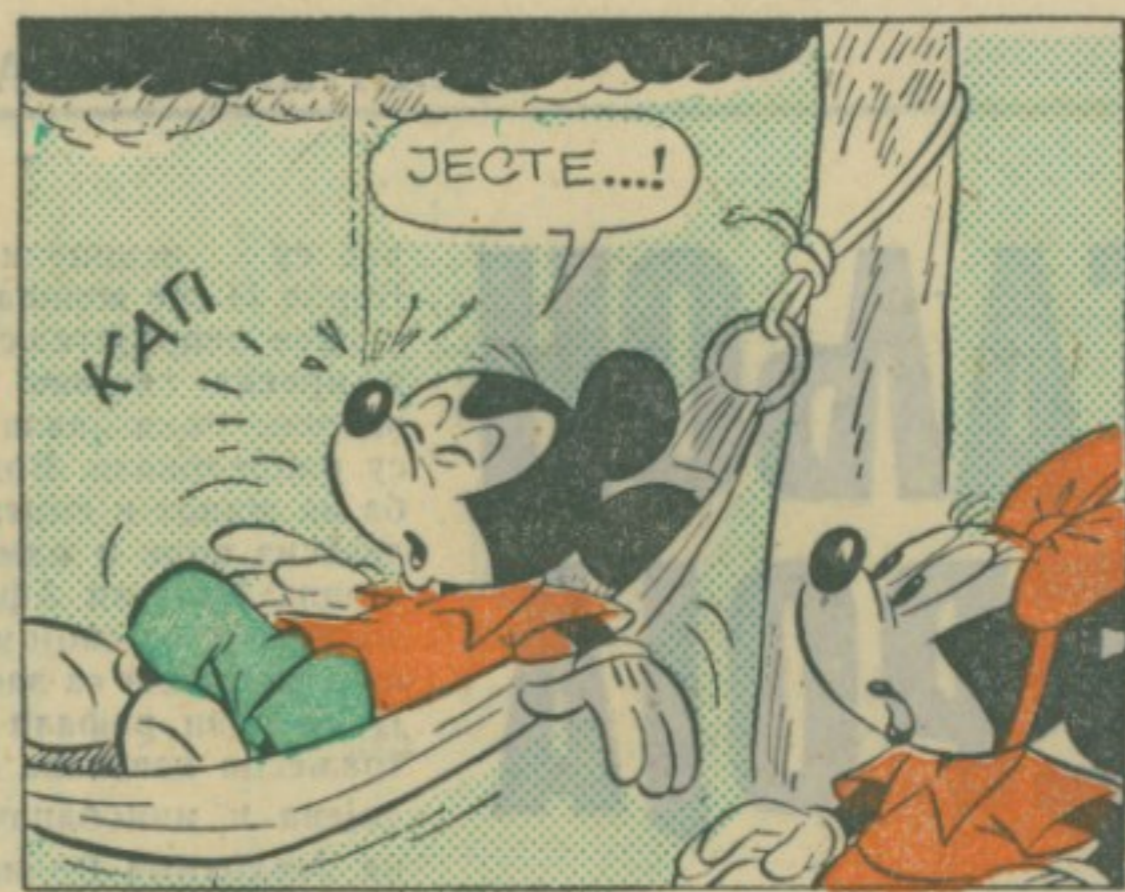
За месец дана прехранивања соколови птићи су добили 180 текуница, 90 различитих пољских мишева, као и неколико врста птица.

И поред тога што су птице углавном корисне за човека, неке од њих су у мањој или већој мери штетне. Нарочито штете човеку могу да на праве вранци. У неким крајевима СССР забележени су случајеви када су вранци уништили 70 одсто жетве пшенице. Птица звана златна пчеларница храни се инсектима, али на жалост претежно пчелами. Ови примери, као и многи други показују колико је тешко повући оштру границу између чисто корисних и штетних птица. Соколи, тетреби и многе друге птице уништавају штетне глодаре, али и многе друге корисне мање птице и мању ловну дивљач. Изгледа да је човек још склон да олако прогласи ову или ону животињу штетном или корисном имајући у виду само своје уско схваћене користи, заборављајући на веома сложене и недозвољно проучене односе између живих бића и природе уопште.

WALT DISNEY

МИВИ

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

